На стар. 3 — „ПА ЗАКАВУЛКАХ ВІЛЬНІ"

„NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr

Ніва

№ 39 (83) БЕЛАСТОК, 29 ВЕРАСНЯ 1957 г. ГОД II

Пастанова Міністэрства асветы адносна роднай мовы ў школах нацыянальных меншасцей

31 мая г. г. Міністэрства асветы выдала і накіравала ў Ваяводскія Аддзелы асветы ліст адносна навучання роднай мовы ў школах з непольскай мовай навучання.

Вось важнейшыя ўрыўкі:

1) У пачатковых школах абавязвае навучанне роднай мовы і польскай мовы, а іншую мову (чужую) пераносіцца ў рад прадметаў не абавязковых.

2) Вучні непольскай нацыянальнасці, якія ходзяць у школы з польскай мовай навучання і якія дадаткова вучацца роднай мовы могуць вучыцца ў класах V, VI VII адной мовы чужой.

(Калі напрыклад беларускія дзеці ў V, VI і VII класе вучацца роднай мовы, у школах, дзе беларуская мова ёсць як прадмет, тады навучанне чужой мовы, гэта значыць яшчэ трэцяй мовы, іх не абавязвае В. Л.).

Гэтыя ўрыўкі з Пастановы Міністэрства асветы падаем да ведама настаўнікаў і загадчыкаў беларускіх школ і школ польскіх, дзе беларуская мова навучаецца як прадмет з просьбай заахвоціць беларускіх дзяцей у кл. V, VI і VII вучыцца беларускай мовы замест чужой. Будзе гэта выгаднейшым і лягчэйшым і для настаўнікаў і для вучняў, так як родная мова ім больш знаёмая і блізкая.

В. Л.

Прадстаўнікі БГ-КТ у міністра культуры

У мінулым тыдні ў міністра культуры і мастацтва, Курылюка адбылася канферэнцыя з прадстаўнікамі Варшаўскага Аддзела БГ-КТ. Тэмай канферэнцыі мела быць абмеркаванне культурнай працы Варшаўскага Аддзела БГ-КТ. Аднак вялікае зацікаўленне міністра агульнымі справамі нашай культуры разгарнула дыскусію над развіццём культурнага жыцця беларускага насельніцтва ў Польшчы. У часе дыскусіі міністр Курылюк высоўваў цікавыя заўвагі адносна працы нашага Таварыства.

В. Ш.

У Грыбоўшчыне пачынаецца культурнае жыццё

Вечарам, 18 верасня г. г. у Грыбоўшчыне (Сакольскі павет) адбылося арганізацыйнае пасяджэнне членаў Беларускага таварыства, на якім пастаноўлена ўтварыць гурток.

Старшынёю Праўлення гуртка БГ-КТ выбрана Аўгенню Глэмбоцкую, вядомую ў аколіцы дзеячку маладзёжнага руху, былую актывістку ЗМП. Сакратаром Праўлення гуртка выбрана Міхаіла Борыся і касірам — Кастуся Чамеля. Пры гэтым варта падкрэсліць, што ўсё Праўленне складаецца з маладых людзей, поўных энергіі і запалу.

На пачатак сваёй дзейнасці члены гуртка падрыхтуюць пастаноўку беларускай п'есы.

(ся)

Весткі з парку ў Белавежы

Белавежскі Народны парк у Белавежскай пушчы, гэта бадай адзін з цікаўшых у Еўропе.

Частка дзіка-захаванай пушчы, запаведнік вельмі рэдка сустраканых дзікіх звяроў і іншыя цікавыя асаблівасці прыцягваюць увагу турыстаў і вучоных усяго свету.

Напрыклад у гэтым годзе Белавежскі парк наведалі больш чым 200 замежных экскурсантаў. Былі тут амерыканцы і кітайцы, французы і немцы, вучоныя Беларусі і Югаславіі, турысты з Грэцыі.

Турыстаў ачароўвае прыгожасць дзікай прыроды. Вучоныя знаходзяць тут невычэрпаную крыніцу матэрыялаў да заалагічных, батанічных і лясных доследаў.

Аднак найбольшую цікавасць прысутных прыцягваюць да сябе ўладары пушчы — вялікосныя, белавежскія зубры. Жыве іх тут 46 штук і штогод сям'я іх павялічваецца. У мінулым годзе нарадзілася 9 зубранят, а ў гэтым — ужо 8.

Белавежскія зубры ўпрыгожваюць запаведнікі і іншых Еўрапейскіх краін. На працягу мінулага і гэтага года Польшча падаравала па пары зуброў: Англіі, Балгарыі, Чэхаславакіі і ГДР. Белавеж стаецца вядомай ва ўсім свеце.

(в і а)

Вінаград на Беласточчыне

Валянцін Врублеўскі жыве на калоніі Пячонка, каля вёскі Лазні ў Сакольскім павеце. Ужо з далёк кідаецца ў вочы яго дом аплецены карэнішчамі вінаграда, прыгожы, дагледжаны фруктовы сад і 12 вулляў пчол. Зацікаўлены прыгожа растучым вінаградам заходжу да Врублеўскага давядацца як выгадаваў ён гэтую рэдка спатыканую ў Польшчы расліну.

— Вінаград пасадзіў я пяць год таму назад — кажа Врублеўскі. У мінулым годзе сабраў 20 кілограмаў фруктаў вінаградных. У гэтым годзе таксама не менш збяру.

— Калі пасадзіў — то людзі не верылі, што ў нашых умовах будзе расці вінаград, але аказалася, што аднак можа расці, толькі патрабуе захадаў.

Врублеўскі — гэта добры садавод і пчаляр — чалавек замілаваны ў сваёй працы, шмат працуе, затое-ж і вынікі мае, што не адзін яму зайздросціць.

Такі сад, і пчолы, і вінаград можа мець кожны, але хай так папрацуе, як Врублеўскі.

Валянцін Врублеўскі ў вінаградзе каля хаты.

Фота — А. О.

Народны Кітай

1 кастрычніка 1949 г. паўстала Народная Кітайская Рэспубліка.

На здымку: Пагода «Сунюэсы». На гары Сунтань. Правінцыя Хэнань. 520 г. Вышыня 40 м.

Створана Усебеларускае харавое таварыства

Як паведамляе мінская «Літаратура і мастацтва» нядаўна створана Усебеларускае харавое таварыства, на першым пасяджэнні якога зацьверджаны арганізацыйны камітэт. У яго ўвайшлі Р. Шырма, Я. Цікоцкі, Г. Цітовіч, Ул. Алоўнікаў і інш. Мэтай Таварыства будзе садзейнічаць развіццю нацыянальнай харавой культуры, павышэнню майстэрства калектываў, стварэнню новых рэпертуарных зборнікаў. Членамі Таварыства будуць калектывы самадзейнасці і асобныя спевакі. Цяпер у Беларусі налічваецца звыш сямі тысяч харавых калектываў, у якіх удзельнічае каля двухсот тысяч чалавек.

Ад сябе жадаем Таварыству плённай працы.

Радыёперадачы ў роднай мове

Нацыянальная Камісія пры ЦК ПЗПР абмяркоўвае ў сучасны момант справу перадач праз мясцовыя радыёвузлы праграм у мовах нацыянальных меншасцяў пражываючых у Польшчы.

В. Ш.

Адкрыццё мемарыяльнай дошкі Я. Ф. Карскаму

У першы дзень заняткаў Лашанскай сямігадовай школы, Гродзенскага раёна, адбылося адкрыццё мемарыяльнай дошкі па ўвекавечанню памяці вядомага беларускага вучонага, акадэміка Яўхімія Фёдаравіча Карскага, які нарадзіўся тут 96 год назад у сям'і настаўніка Лашанскай пачатковай школы.

У Лашанскай сямігадовай школе ёсць куток - музей Я. Ф. Карскага.

Прыпамінаецца аб падпісцы на „Ніву"

Не забудзь да 10.IX.1957 г. наладзць падпіску на месяц лістапад і снежань і напамяні аб гэтым свайму суседу.

Па старонках друку

ПРЫВІД НЕПІСЬМЕННАСЦІ

Смутныя факты падае «Трыбуна Люду» аб асвеце для дарослых. Каля 30 прац. дзяцей не канчае 7 класаў. Як паказалі доследы ўзроўню адукацыі працаўнікоў ПГР, у гаспадарках абнятых доследам 69,6 прац. не маюць закончанай сямігодкі, а 5,8 прац. — непісьменныя. У большых прамысловых прадпрыемствах Шлёнска каля 1/3 калектыву кожнага даследванага прадпрыемства не мае закончанай сямігодкі. У Новай Гуце — 5 тыс. працоўных не маюць поўнай падставовай адукацыі — у гэтым моладзі налічваецца 50 прац. Не менш і ў другіх прадпрыемствах.

Чаму такая сітуацыя? — ставіць пытанне Баляслаў Мілевіч — аўтар артыкула «Трыбуны Люду» і дае адказ: не спрыяе навучанню ў школах для дарослых ні эканамічнае заахвочванне, ні ўмовы быту, ні прымус (дагэтуль здабыццё падставовай адукацыі не мае ніякага ўплыву на авансаванне да вышэйшай зарабкавай групы, моладзь, якая вучыцца не карыстае з ніякай зніжкі гадзін, прымаюць да працы не пытаючы аб адукацыю).

100 НОВЫХ АРГАНІЗАЦЫЯЎ.

«Глос роботнічы» падае цікавую даведку аб новых арганізацыях, якія паявіліся ў Польшчы ад кастрычніка. На працягу гэтага перыяду часу рэгістравана каля 100 арганізацыяў агульнапольскага значэння. 80 арганізацыяў рэгістравана ў гэтым годзе. Характар новых арганізацыяў — грамадскія, навуковыя, культурныя, асветныя, спартыўныя і г. д.

Гэта сведчыць аб паважнай грамадска - палітычнай актывізацыі нашага народа — сцвярджае «Глос роботнічы», а за ім і мы.

У ПОЛЬШЧЫ МАЕЦЦА 20 ВЕРАВЫЗНАННЯЎ.

«Дзеннік польскі» піша, што цяпер маем у Польшчы 20 веравызнанняў і Касцёлаў. Адным з сільнейшых — Касцёл праваслаўны. Сярод яго вызнаўцаў ёсць і палякі, але пераважна праваслаўнымі з'яўляюцца беларусы і украінцы. У Кракаўскім ваяводстве між праваслаўнымі палякамі і ўкраінцамі даходзіць да антаганізмаў.

Але зусім дрэнная сітуацыя з сектай Свядкове Еговы. Адносіны да егавітаў з боку каталікаў даходзяць да дзікага фанатызму, напамінаючага сярэдневякоўе.

ЗАЛЕСКІ ХОЧА БЫЦЬ ПРЭЗІДЭНТАМ.

Няма ў Польшчы такой газеты ці часопіса, якія не пісалі-б аб эмігрантах. Аб працэсах, якія заходзяць сярод польскай эміграцыі піша «Кроніка» у артыкуле Уладыслава Арлюўскага «Эміграцыя — і што далей?».

— Ва ўмовах штодзённай, нялёгкай барацьбы за быт палітычная зацікаўленасць эміграцыйных асяроддзяў сходзіць на далейшы план — піша аўтар. Гэта не значыць, што эміграцыя зракаецца з палітычнай дзейнасці. Яшчэ ёсць намаганні актыўнага ўздзейнічання на сітуацыю ў краіне. Доўгалетняя антыкамуністычная прапаганда — сцвярджае Арлоўскі — выклікала, што нават паміма прызнання для кастрычніцкіх перамен у Польшчы, пануе тут генеральная варожасць да соцыялізма, перакананне, што ў яго асновах не можа змясціцца палітыка згодная з інтарэсамі народа. Гэтыя настроі раздзьмуваюць палітычныя асяродкі эміграцыі. Не ўсе з іх маюць уплыў. Г. зв. замкозая група, дзеячы згуртаваныя вакол «прэзідэнта» Аўгуста Залескага і «прэм'ера» Пайнка, страціла ўжо амаль зусім паслушэнства сярод эміграцыі. Ніхто яе паважна не трактуе. Міма гэтага Залескі са старэчым упорствам не хоча адступіць ад звання прэзідэнта.

Так, як нават найменшыя прыкметы легальнасці яго «прэзідэнтуры» перасталі дзейнічаць, схапіўся ён за жаласлівую пародыю выбараў. На звыш сто тысяч палякаў у Англіі ў выбарах прыняла ўдзел . дзве тысячы чалавек. Гэтыя дзве тысячы, у меркаванні п. Залескага, выбралі яго прэзідэнтам трыццацімільённага народа — заўважае аўтар артыкула (А ці-ж інакш маецца справа з беларускімі «прэзідэнтамі», Астроўскімі, Абрамчыкамі і іншымі марыянеткамі!).

У заключэнні аўтар прыходзіць да вываду:

— Нашыя новыя адносіны да эміграцыі, ачышчаныя з даўнейшых памылак і непаразуменняў павінны — памойму — у першай чарзе выяўляцца ў шырокім уздзейнічанні краіны ў дзяляніцы культуры. У гэты спосаб наближым да сябе эміграцыю.

✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶

15 верасня г. г. у памяшканні ГП БГ-КТ адбылася нарада грамадскага актыву адносна працы рэдакцыі «Нівы».

Выступае дырэктар Беларускага ліцэя ў Бельску Я. В. Касцэвіч.

Выступае гал. рэд. «Рускага Голаса» П. Юр'ей
Фото — Сіповіч.

✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶

СПОРТ

ПОЛЬСКІЯ БАСКЕТБАЛІСТЫ У МІНСКУ.

У Мінску адбыліся таварыскія сустрэчы паміж зборнымі камандамі беларускай сталіцы і Варшавы.

Першая сустрэча закончылася перамогай гасцей. Варшавянкі выйгралі з лікам 45:40, варшавяне — 61:57.

У другой сустрэчы выйгралі: сярод жанчын каманда Мінска (46:34), сярод мужчын каманда Варшавы (88:73).

ПОЛЬСКІЯ ВАЛЕЙБАЛІСТЫ У МІНСКУ.

У Мінску адбыліся сустрэчы паміж зборнымі валейбольнымі камандамі Мінска і Варшавы. Абедзве сустрэчы закончыліся перамогай валейбалістаў Варшавы.

Варшавянкі выйгралі ў першай сустрэчы 3:0, у другой — 3:2; Варшавяне выйгралі ў першай сустрэчы 3:1, у другой — 3:2.

СУСВЕТНАЕ ДАСЯГНЕННЕ БЕЛАРУСКАГА ПАРАШУТЫСТА

На праходзячых у Кіеве ўсесаюзных спаборніцтвах парашутыстаў у першым практыкаванні — прыжку з вышыні 1 000 м на дакладнасць прызямлення — выдатнага поспеху дабіўся член Віцебскага аэраклуба Анатолій Дзіадораў. Па сярэдняй суме вынікаў двух прыжкоў ён паказаў вынік, які перавышае сусветны рэкорд — 1,22 м

БЕЛАРУСКА ІНА ЗАГОРСКАЯ — ЧЭМПІЁНКА СССР — У СТРАЛЬБЕ З ПІСТАЛЕТА

Выдатнага поспеху дабілася беларуская спартсменка Іна Загорская. На ўсесаюзных стралковых спаборніцтвах у Львове яна ў стральбе з пісталета заваявала першае месца і залатую медаль чэмпіёна СССР.

Наш каментарый

АБ БАЛКАНСКІМ САЮЗЕ.

Імкненне хаця да частковага аслаблення напружанасці міжнароднага становішча ў розных раёнах Еўропы, вось адна з характэрных рыс сучаснай палітыкі краін соцыялістычнага лагеру. Выражэннем такога імкнення была нядаўна прапанова Ул. Гамулкі аб заключэнні дагавору прыбалтыйскіх краін, а цяпер апублікаваная ў тым тыдні прапанова старшыні Совета Міністраў Румынскай Народнай Рэспублікі Хіву Стоіца аб утварэнні Балканскага Саюза. Хіву Стоіца ў сваіх пісьмах да кіраўнікоў урадаў Албаніі, Югаславіі, Грэцыі, Балгарыі і Турцыі прапануе склікаць у канцы гэтага года канферэнцыю балканскіх дзяржаў, якая абмяркоўвала-б справу ўмацавання міру ў раёне Балканскага поўвострава і паляпшэння эканамічных, палітычных і культурных суадносін паміж балканскімі дзяржавамі.

Не трэба хіба нікога пераконваць аб тым, як важнай з'яўляецца гэтая прапанова. Для гэтага хопіць толькі сказаць, што ў раёне Балканскага поўвострава дзейнічаюць аж чатыры розныя пакты і вайсковыя пагадненні. Калі Румынія, Балгарыя і Албанія з'яўляюцца членамі Варшаўскага дагавору, дык Грэцыя і Турцыя — членамі НАТО. Акрамя таго, Югаславія Грэцыя і Турцыя належаць да Балканскага пакта, а Турцыя датаго яшчэ і з'яўляецца членам Багдацкага пакта. Калі да гэтага дадаць яшчэ той факт, што паміж Турцыяй і Грэцыяй існуе канфлікт па прычыне Кіпра і шматлікія непаразуменні паміж соцыялістычнымі і несоцыялістычнымі дзяржавамі гэтага раёна — дык становіцца ясным, што прапанаваны Балканскі Саюз вельмі патрэбны і своечасовы. Цяпер магчымасць заключэння Балканскага Саюза павялічваецца. У сучасны момант ідуць перагаворы паміж Балгарыяй і Грэцыяй аб расшырэнні дыпламатычных суадносін і албанска - грэчаскія перагаворы аб тэхнічным заканчэнні ваеннага становішча паміж гэтымі краінамі.

Расце і ўмацоўваецца імкненне балканскіх народаў да паляпшэння суадносін і супрацоўніцтва. І таму ідэя дзеля забеспячэння міру ў паасобных раёнах Еўропы і супрацоўніцтва, якія з'яўляюцца членамі супроцьстаўных пактаў знаходзіць усё большую падтрымку з боку мільёнаў людзей усяго свету.

МІХАСЬ НАСОВІЧ

Па якой дарозе

(замест голасу ў спрэчках)

Аб працы Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў 37 нумары «Нівы» шырока выказаўся Барыс Нікіцюк з Гайнаўкі. У сваім артыкуле аўтар прабаваў паказаць дарогу, па якой павінна крочыць Таварыства, каб здабыць давер'е беларускага насельніцтва (я дадаў-бы і польскага насельніцтва).

У гэтым артыкуле аўтар затрымоўваецца над пытаннем — па якой ісці дарозе і прапануе — «народнае мастацтва — вось дарога, па якой павінна крочыць Таварыства». На маю думку, па гэтай дарозе будзе цяжка ехаць, яна вельмі выбоістая.

Ва ўмовах нашага грамадскага ладу ў Польшчы, трудна аддзяліць культурную працу ад працы палітычнай. І думаю гэтага не схоча нашае насельніцтва.

Ёсць прыказка « не самым хлебам чалавек жыве»

Я згодны з аўтарам, на II Пленум БГ-КТ Галоўнае Праўленне БГ-КТ не будзе мець спецыяльна чым пахваліцца. Ёсць шмат недахопаў у працы Таварыства

Ці гэта віна толькі Праўлення Таварыства? — часткова так. Ад добрага кіраўніцтва залежыць многа. На маю думку найбольш віны ў нас самых, у малай актыўнасці і не зразуменні, якое пануе сярод нашага грамадства.

А для таго, каб палепшыць працу Таварыства не трэба баяцца гурткоў БГ-КТ. Мы без гурткоў (колаў) самі нічога не зробім. А каб праца была больш канструктыўнай, трэба пашырыць разнавіднасць гурткоў і арганізаваць іх шмат больш чым дагэтуль.

Няхай у кожнай вёсцы будзе не адзін, а па некалькі гурткоў, у якіх людзі згодна са сваім замілаваннем, будуць займацца пашырэннем культуры, асветы, мастацтва, будуць працаваць над павышэннем эканамічнага ўзроўню і супольна з польскім насельніцтвам будуць змагацца за павышэнне культуры нашай вёскі, ураджайнасці нашых палёў, гадоўлі жывёлы і г. д.

А чаму не арганізаваць сельскагаспадарчыя гурткі агароднікаў, пчаляроў, рамеснікаў і г. д.

Мне здаецца, калі дапаможам нашаму селяніну падняць узровень яго жыцця, — тады і культурна-асветная праблема будзе не такая цяжкая. Падняссецца і гордасць беларуса.

Ёсць шмат розных форм і метад працы. Ці ўсе мы выкарысталі? Па - мойму трэба больш увагі звярнуць на метады працы Таварыства і яго аддзелаў.

Я думаю, што аўтар зрабіў памылку кажучы, што — «арганізацыйная канцэпцыя зрабіла Таварыства грамадска - палітычным ..»

З самага пачатку напрамак Таварыства быў грамадска - культурны.

Аб гэтым сведчыць факт, што калі разыходзіцца аб справы культурныя, то Таварыства яшчэ мае чым пахваліцца. Адносна палітычнай працы сярод беларускага насельніцтва, нажаль нічога не зрабіла

А калі разыходзіцца аб метады працы Таварыства — яны вельмі бедныя.

Прэзідыум ГП БГ-КТ не стараўся перанесці вопытаў з працы іншых арганізацыяў, не аналізаваў дастаткова крытычна сваіх недахопаў, часта не выкарыстоўваў цэнных заўваг чытачоў «Нівы», не навучыўся ў сваёй працы карыстацца сваім часопісам.

Праўленне БГ-КТ, у сваёй працы, не звяртае ўвагі на праблемы. Часта займаецца дробнымі справамі, якія можа выканаць працаўнік адміністрацыі.

Дрэнна кіруецца працай інструктараў ГП і сакратароў Аддзелаў БГ-КТ. Як дагэтуль усю працу хочуць зрабіць самі — старшыня і сакратар праўлення.

Ясна, у такіх арганізацыйных умовах больш зрабіць немагчыма.

Таму і справа арганізацыі працы, дабору людзей да працы ў Таварыстве — гэта важная справа, аб якой нельга забываць, калі хочам, каб больш зрабіць на культурнай ніве.

Таму трэба сур'ёзна падумаць, як згуртаваць інтэлігенцыю, якая дапамагла-б у працы Таварыству, паклікаць праблемовыя камісіі, якія займуцца апрацоўкамі розных праблем.

Тое, што я вышэй сказаў — гэта не ўсё, каб палепшыць працу нашага Таварыства.

Ёсць яшчэ шмат іншых арганізацыйных праблемаў, дагэтуль не вырашаных.

Яны будуць вырашаны, калі лепш стане працаваць наш актыў супольна з Галоўным Праўленнем БГ-КТ.

Нельга забываць, што наша дзяржава зрабіла нам, беларусам усё, каб развіваць свабодна нашую нацыянальную культуру, каб супольна з польскім насельніцтвам будаваць лепшую будучыню, якой на імя соцыялізм.

Памагайма!

М. БАРАВІК.

Па закавулках Вільні

(Ад нашага карэспандэнта)

— Мой сусед Кастусь М. у 1928 годзе пехатою хадзіў у Вільню, на з'езд Таварыства Беларускае Школы, — так нядаўна падчас размовы сказаў М К, знаёмы мне чытач «Нівы» у Сакольскім павеце.

І сапраўды. Вільня адыграла велізарнейшую ролю ў развіцці беларускага нацыянальнага руху. Тут 4 векі таму назад развівалася беларускае друкаванае слова ў друкарні Мамонічаў. Але аб гэтым пасля...

*

Ужо добра развіднелася, калі поезд Берлін — Ленінград набліжаўся да Вільні. Была нядзеля — 30-га чэрвеня, але за акном імжэў дождж. Холадна Зусім, як восень. Беларусу з Польшчы прыехаўшаму Вільню цалкам не трэба сіліцца на рускую размову. Побач пераважаючай літоўскай размовы тут вельмі часта чуецца віленская польская размова, а нават і беларуская. У навакольных падвіленскіх вёсках параўнальна вельмі мала жыве літоўцаў — пераважаюць палякі і беларусы. Можна праехаць шмат кілометраў ад літоўскай сталіцы

Вежа Гедыміна ў ако-ліцы Замкавай гары — сімвал літоўскай сталі-цы.

і не пачуць у вёсках літоўскай гутаркі. У некаторых вёсках пераважае нават беларуская размова — па-польску размаўляюць тут з выразным беларускім спеўным акцэнтам. У пасляваенныя гады ў гэтых аколіцах існавала многа беларускіх школ, якія пасля пераўтворана ў польскія. (Відаць, не толькі ў нас гэтак бывае).

На вузенькіх вулічках старой Вільні аж разбягаюцца вочы ад мемарыяльных дошак і помнікаў гісторыі т р о х народаў!

Вось славутая Пятніцкая царква Цяпер яна прыгожа адрамантавана. — *«Православная церков сия есть каменная християнская святыня в Вильне. Она сооружена на месте языческого капища идола Рагутиса в 1345 г. супругою великого Литовско - Русского князя Ольгерда Марией Ярославною княжною Витебскою и посвящена святой великомученницей Параскевой нареченой Пятницкой»...* — гаворыць вялікі надпіс вырэзьбены на сцяне царквы. Далей, між іншым напісана, што ў 17.5 годзе цар Пётр Вялікі слухаў у гэтай царкве малебень у падзяку для перамогі над шведскімі войскамі Карла XII. Тут хрысціў ён Ганібала — прадзеда геніяльнага Пушкіна.

Мой сябра — віленшчак звярнуў мне ўвагу на многія сляды беларушчыны ў назвах вуліц і аб'ектаў. Напрыклад, уніз ад Пятніцкай царквы пятляе вулічка на літоўскі лад названая ЛАТАКОС — (ад белар. слова — латок — гандлёвая мерка).

Увага, жыхары Мастаўлян і аколіцы! Я ступаў па тым месцы, дзе назаўсёды замерла пад пятлёю царскіх сатрапаў гарачае сэрца Вашага вялікага суродзіча, Кастуся Каліноўскага, маладога паўстанцкага «Дыктатара Беларусі і Літвы»! Знаходзіцца яно на плошчы імя Леніна ў падножжа муроў старадаўняга касцёла — перад вайной званай Лукіскім пляцам

Гляджу на скромную мемарыяльную пліту (на літоўск. і руск. мовах) і не веру сваім вачам: — *«Здесь были казнены руководители крестьянского восстанйя 1863 г., борцы за свободу литовского народа, революционные демократы*

З. Серакаускас (15.VI.1863 г.) К. Калинаускас (10.III.1864 г.) и дн».

Гэта значыць: Зыгмунт Сераkоўскі і Кастусь Каліноўскі.

Яшчэ хачу падзяліцца адной цікаўнасцю. Будучы ў бібліятэцы Вільнюскага універсітэта імя В. Капсукаса ўласнымі вачыма чытаў пажоўклыя экземпляры «Мужыцкай Праўды». Знойдзена экземпляр «Літоўскага Статута», выдадзены на беларускай мове ў друкарні Мамонічаў у Вільні (XVI ст.) Мяркуецца, што знаходзілася яна на рагу даўніх вуліц Вялікай і Шклянай. Ёсць такеама экземпляр першай кніжкі выдадзенай на літоўскай мове ў палове XVI стагоддзя п. з. «КАТЭХІЗМУС» Мажвіласа.

— А як цяпер выглядзіць колішняя «сталіца» Заходняй Беларусі? — спытаеце. З даўняга цэнтра заходнебеларускага палітычна - культурнага руху не засталося і следу Мала знаходзіцца ў Вільні слядоў, якія-б прыпаміналі нядаўнае мінулае беларускага руху. Будучы азнаёмлены з гісторыяй гэтага руху можна пайсці на Замкавую гару ведаючы, што была яна ўлюбёным мейсцам шпацыру нашага вялікага Купалы; можна пайсці на даўную Завальную вуліцу і паглядзець на дом № 30 — бо там знаходзілася рэдакцыя «Нашай Нівы»; можна пайсці на месца калісьняга рабочага клуба «Сокал» — бо там упершыню ставілася «Паўлінка».

Такіх месц ёсць многа, вельмі многа — на кожнай вуліцы, на кожным кроку. Але аб іх не даведаецеся — бо далёка не ўсе з гэтых знамянальных месц увекавечана хаця-б мемарыяльнай дошкай.

А якія цяпер праявы беларускага жыцця ў гэтым традыцыйным горадзе? Амаль ніякія! Ёсць тут шмат беларусаў — шмат старой і маладой беларускай інтэлігенцыі, але яна не праяўляе амаль ніякай дзейнасці.

Она Міцюс — літоўская пісьменніца — напісала пабеларуску вершаваную драму «Кара за сто год», па матывах беларускай быліны запісанай у канцы XIX ст. этнографам Раманавым.

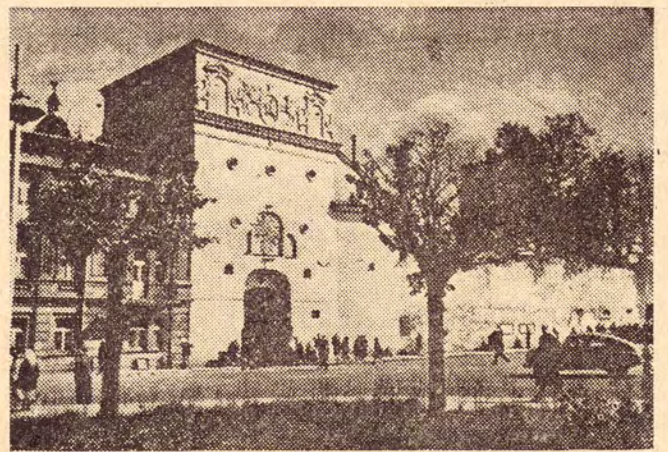
Зацікавіўся гэтым вядомы польскі кампазітар Шэлігоўскі — ураджэнец Вільні. (Цяпер жыве ён у Познані). Да беларускага тэксту хоча напісаць музыку.

Трэба сказаць, што тэма «Кары за сто год» — манументальная.

Цяпер Она Міцюс збіраецца напісаць яшчэ адзін твор на беларускай мове — гэта «Слуцкія Ткачыхі». Ведае яна і добра адчувае беларускі быт, адчувае сябе моцна звязанай з беларускай культурай пачынаючы ад перадваеннай санацыйнай акупацыі. У той час дзейнічала разам з вядомымі цяпер беларускімі пісьменнікамі: Максімам Танкам, Міхасём Васільком, Міхасём Машарай і інш. Прымала актыўны ўдзел у рэдагаванні, так званых, беларускіх нумараў даваенных літоўскіх часопісаў; зрабіла шмат перакладаў на літоўскую мову вядомых беларускіх паэтаў і пісьменнікаў.

Вось жывое, яркае сведчанне непарушнай традыцыйнай літоўска - беларускай дружбы, дружбы двух народаў звязаных супольным гістарычным лёсам.

Польскі вучоны Ежы Орда, супрацоўнік Акадэміі Навук Літоўскай ССР, таксама цікавіцца беларускім фальклорам.

Уваход у Вострую Браму.

І гэта ўсё. А. як запэўнівалі мяне віленскія беларусы, у розных архівах і бібліятэках сталіцы ёсць незвычайна багаты, некрануты гістарычны беларускі матэрыял. Усё пакрывае попел часу...

Вечар — 1 ліпеня — быў сапраўды летнім вечарам. Пасля кароткага дожджыку, вуліцы Вільні скупаліся ў праменнях заходзячага сонца У Дзяржаўнай Філармоніі Літвы ў 20 гадз. адбываўся заключны канцэрт «Слёнска» у сувязі з заканчэннем Дэкады польскай культуры на Літве. Ля будынка Філармоніі — групкі палякаў, чуваць польскую размову.

Вільня — гэта надзвычай шматгранная тэма.

На заўтра я заказаў візіт у Пятра Сергіевіча — вядомага віленскага беларускага мастака.

С. ЯНОВІЧ

АНДРЭЙ СОШКА

Зоркі

Палымнеюць зоркі
Над роднаю хатай.
Ходзяць пагаворкі:
Будзем жыць багата...

Ад дзеда, прадзеда.
Хто-ж шчасце з нас ведаў?
Пражылі мы ў горы.
Эх, зорачкі — зоры!...

* * *

Вераснёвыя дні — даль блакітных выжын, —
У задуме глядзяць ў люстра рэчкі.
На прыгорку вятрак, пачарнелы, адзін,
І гара пабялела ад грэчкі...

Беласток, 1957 г.

Змаганне за беларускую школу 4)

Акцыя складання дэкларацыяў на беларускую школу

Не лёгка было сапраўды праціснуцца праз джунглю языковага закону, каб дабіцца беларускай школы. Але нават у межах гэтага закону існавалі магчымасці выканання ўсіх вымогаў для адчынення беларускай школы, калі-б урад сур'ёзна трактаваў гэты закон. Але ўрад і не думаў сур'ёзна адносіцца да справы беларускай школы. На працягу першага месяца дзейнасці языковага закону ўрад ліквідаваў апошнія ўрадавыя школы і то паклікаючыся на закон.

Пасля абвяшчэння закону аб арганізацыі школьніцтва, распачалася масавая акцыя складання дэкларацыяў на беларускую школу. Акцыю гэту ўзначальвала Таварыства Беларускай Школы, якое мела шырокія ўплывы на беларускай вёсцы.

І хаця супраць сялян, якія змагаліся за школу ў роднай мове выступалі дружна войт, ксёндз, паліцыянт, школьны інспектар і стараста, дэкларацыі пасыпаліся, як град. Некалькі месяцаў пасля апублікавання языковых законаў было зложана дэкларацыі на бліска 100 школ, у гэтым — на сем школ на Беласточчыне. У 1925 г. было зложана дэкларацыяў на 482 школы. Агулам за тры гады абавязвання закону зложана каля 400.000 дэкларацыяў. Аднак беларускіх школ не адчынена.

Каб уявіць веліч гэтай барацьбы варта прыпомніць, як у практыцы адбывалася складанне дэкларацыяў на беларускую школу.

У першую чаргу трэба было сабраць пасведчанні бацькоў, што хочуць пасылаць дзяцей у беларускую школу. Гэта не было такое простае, бо падпісаць гэткае пасведчанне, азначала падвяргнуць сябе пад праследванні з боку мясцовых уладаў. А вось жменька фактаў з беларускага друку.

Лідзкі школьны інспектар папярэдзіў сялян, што тыя, каторыя будуць дамагацца беларускай школы будуць караныя штрафам.

Войт гміны Жадзёлы, Пружанскага павета, пагражаў сялянам паліцыяй і арыштам, за тое, што яны дамагаліся беларускай школы.

Солтысаў вёсак Адамавічы і Гаровічы, Маладзечанскага павета, якія звярнуліся да гміны з просьбай каб дазволіць ім склікаць сход у справе беларускай школы — сакратар гміны абазваў большэвікамі і пагражаў ім пастарункам.

Камендант Дакудаўскай паліцыі, пагражаў арыштам сялянам вёсак Альхоўка, Пудзілы і Васілевічы, калі будуць дамагацца беларускай школы, адбіраў і паліў дэкларацыі.

Гэта не былі пустыя пагрозкі. На сялян, каторыя падпісалі дэкларацыю сыпаліся карныя мандаты пад рознымі прэтэкстамі. Аднаму за тое, што не ўвязаў сабаку, другому, што комін не пабелены, трэцяму, што на падворку крыху саломы раструшана, чацвёртаму, што студня не закрытая, і г. д.

Гэта было штодзённай з'явай і таму падпісанне дэкларацыі сведчыла аб высокім грамадскім сведамленні падпісваючага.

А якой ахвярнасці вымагалася ад арганізатараў акцыі Іх не толькі шыканавалі мандатамі, але абстаўлялі шпікамі, а не рэдка арыштоўвалі і на пастарунках выбівалі з іх беларускасць гумовымі палкамі.

Але на гэтым труднасці толькі пачыналіся. Па сабранні дэкларацыяў трэба было пасведчыць подпісы. Хто гэта меў рабіць, закон хітра прамоўчваў. Паскольki пасведчванне подпісаў у іншых справах належала да войтаў, сяляне звярталіся да войта з дэкларацыямі. Аднак войты адмаўляліся пасведчваць подпісы, паклікаючыся на адсутнасць прававых падставаў, або адпаведных распараджэнняў вышэйшых уладаў. Часамі паклікаліся на забарону з боку старасты і гэта не заўсёды была іх выдумка. Сведчыць аб гэтым факт звальнення са службы войта ў Пружанах за пасведчанне подпісаў на дэкларацыях на беларускую школу. Іншыя войты, каб адчапіцца патрабавалі аплатаў за пасведчанне подпісаў, або прадстаўлення метрык дзяцей. А многія войты без ніякай цырымоніі вылаяўшы ардынарна, выганялі дэкларантаў з гміны, адбіралі і палілі дэкларацыі. Не рэдка войты пасылалі на падпісаўшых дэкларацыю паліцыю, якая праводзіла рэвізію, біла сялян і пісала карныя мандаты. Але на гэтым не кончыліся мукі сялян, звязаныя з выкананнем мудрай і неабходнай для ўмацавання дзяржавы нормы, паказваючай урадавае пасведчанне подпісаў. Войт — гэта была толькі Скілля, а ўперадзе знаходзілася Харыбда ў постаці школьнага інспектара.

Інспектары «клапатлівыя», каб не было якога фальшу, не давяраючы нават сваім войтам, прыказвалі сялянам з'явіцца за дзесяткі кілометраў у павет, каб навочна пераканацца, ці подпісы арыгінальныя. Праўда, гэта ўжо і не было прадбачана законам, але чаго толькі не рабілі клапатлівыя ўлады для «дабра» сваіх падданых.

Подпісы тых сялян, якія не з'яўляліся ў павет уняважніваліся і тады магло аказацца, што ёсць іх менш сарака. І вось вам ізноў «легальная падстава» да адмовы адкрыцця беларускай школы.

Калі сяляне ўсё-ж такі з'яўляліся, пачыналіся новыя шыканы, пагрозы, кары ў адносінах да тых, каторыя падпісалі дэкларацыі. В. С.

(Працяг будзе)

Цемра родзіць варажэяў і забабоны

Дзе на вельмі нізкім узроўні культура, свядомасць людзей, дзе цемра —там па сённяшні дзень насельніцтва шматлікіх вёсак верыць у забабоны. Асабліва часта з тымі ці іншымі фактамі зроджанымі цемрай можна спаткацца на беларускіх вёсках на Беласточчыне.

Нядаўна давялося мне быць у Гайнаўскім павеце і йсці дарогай з Новакорніна ў Койлы. Іду і бачу: на разыходных палявых дарогах стаіць крыж. Недалёка ад крыжа ляжыць штосьці завінутае. З далёк выглядае так, як-бы дзіцё ляжала. Відна галоўку, коўдарку ў якую дзіцё завінена, відна пад коўдаркай крыху тырчачыя ножкі. Здаецца, што дзіцё спіць. Авалодвае чалавекам абурэнне на матку, якая магла заставіць дзіцё, роднае дзіцё, якое гадаваць саромілася. І толькі тады, калі з вялікім жахам пачынаеш дакранацца да коўдаркі — пераконваешся, што гэта не дзіцё, а шматы так умела скручаныя.

Што гэта значыць, на што гэта зроблена — даведаўся я ад жыхароў вёскі Новаберазова.

Гэта забабоны, якія быццам памагаюць. Калі ў каго - небудзь вельмі цяжка выхоўваецца дзіцё, калі яно многа плача, — то бацькі не вязуць яго да лекара, а скручваюць шматы, так, каб звітак быў падобны да завіненага дзіцяці і ноччу ў 12 гадзін вязуць на разыходныя дарогі, дзе стаіць крыж.

А вось яшчэ іншыя забабоны. Калі купіш парасё на гадоўлю, дык перш трэба яго праз акно ўнесці ў хату, пакарміць стравай, а тады ўжо ўпусціць у хлеў. Калі гэтага не зробіш — стравы ў тваёй хаце не будуць бачыць свініны.

У такія забабоны вераць нават некаторыя жыхары Крынак (Сакольскі павет).

*

На Беласточчыне ў многіх вёсках ёсць слаўныя варажэі Такі варажэй быццам усю праўду, усю будучыню кожнаму скажа, калі раскіне карты, або паглядзіць на руку чалавека.

Ёсць (хоць рэдка) нават такія варажэі, якія зрабіліся нейкімі незвычайнымі людзьмі Іх і па адзенні і па твары можна пазнаць што гэта не простыя вясковыя людзі.

Адзін з такіх варажэяў жыве ў Тыневічах Вялікіх У рэестрах ён з'яўляецца мужчынай і называецца Мікалай, а ў вёсцы існуе як жанчына, завуць яго Марысяй Ходзіць гэты чалавек у доўгай манашскай вопратцы і, што вельмі цікава, малюе твар алейнымі фарбамі на розныя колеры Такім выглядам здабывае сабе больш прыхільнікаў. А вось яшчэ адзін падобны спецыяліст.

У адлегласці 10 км ад Тыневіч знаходзіцца вёска Ляды У Лядах таксама даняўна быў варажэй-лекар, які лечыў даволі «добра» Ён таксама хадзіў у доўгім манашскім адзенні Яму нават нейкія вышэйшыя сілы лячыць памагалі Лекар гэты быў сляпы, але дастаткова было, калі рукамі дакрануўся да чалавека — адразу «ведаў» што баліць і як лячыць А лячыў ён «святою» вадою, якая цякла з крыніцы Найахватней лячыў маладых і прыгожых дзяўчат, а хоць сляпы быў — то прыгожую дзяўчыну ад брыдкай адрозніваў Слава аб яго лекарскіх здольнасцях разыходзілася вельмі далёка. Нарэшце гэты «славуты» чалавек праславіўся наскрозь, калі ў Лядах, ля крыніцы стаў будаваць капліцу. У той час ён яшчэ лепш лячыў. Некаторыя фанатыкі былі ўпэўнены, што яму анёлы лячыць памагаюць Тыя, якія да яго прыходзілі нават чулі спеў анёлаў у яго хаце. А анёлы спявалі заўсёды ноччу, тады, калі ён жадаў Прасіць многа іх не трэба было Трэба было толькі каму-небудзь з яго сям'і ўключыць патэфон за сцяною і адразу анёлы спявалі святыя песні, а ён у той час лячыў

Слава неслася хутка і далёка. Цёмныя людзі неслі грошы і дарагія рэчы святому манаху-лекару. Яго вадзілі пад рукі, кленчылі перад ім. Пасля сталі нават зносіць і ўкопваць крыжы каля капліцы.

Але настаў час. Людзі здэмаскавалі яго лекарскія здольнасці Прышлося яму выехаць з Лядаў у Семятыцкі павет. Там ён ажаніўся і стаў працаваць на гаспадарцы.

Цемра і забабоны — гэта ворагі культурнага жыцця. Вось таму трэба яшчэ многа і з намаганнем працаваць, каб паднесці на вышэйшы ўзровень асвету і культуру, свядомасць людзей, каб забабоны і сляпая вера ў камбінацыі розных махляроў не магла закараняцца.

У некаторых вёсках людзі нават баяцца радыёкропкі ўводзіць Па іх думцы з радыёкропкі гавораць не людзі, а чэрці. Страх перад «сатаною» авалодвае пераважна старэйшых людзей

Апошнім часам нашы ўлады радыёфікавалі вёску Ласіняны ў Сакольскім павеце І вось там некаторыя жыхары не пазволілі ўвесці радыёкропкі ў свае хаты.

Але шпаркі прагрэс жыцця хаця павольна, аднак усё больш звужае дзейнасць знахароў і варажэяў, ліквідуе цемру.

М. Х.

Марчук робіць з нас украінцаў

Ля вёскі Стараберазова спаткаўся мне Міхась Кубайчык, які вёз гной на поле Я адазваўся да яго пабеларуску, а ён з нейкім асаблівым зацікаўленнем пачаў са мною гутарыць і спытаў:

— Чаму вы не размаўляеце па-польску, а так, як у нас на вёсцы? Скажыце, адкуль вы самі, з якой установы?

— З рэдакцыі «Ніва» — адказаў я

Асмеліўся субяседнік, завязаў лейцы за сахары, пачухаў патыліцу і пачаў размаўляць са мною, так, як з даўным знаёмым ці прыяцелям

— У нашу вёску прыязджае калі - некалі нейкі чалавек па прозвішчы Марчук, прывозіць украінскую газету «Наша слова» і цэлы час даказвае, што мы ўкраінцы.

— Мала таго, то яшчэ піша артыкулы да украінскай газеты і падпісвае пад гэтымі артыкуламі прозвішчы жыхароў Стараберазова

— А людзі, што на гэта? — спытаў я Кубайчыка.

Людзі не хочуць супярэчыць Марчуку, таму, што ён стараецца, каб ля нашай вёскі быў чыгуначны прыпынак. Вось таму пакуль што ўдаецца Марчуку рабіць украінцаў з нас, беларусаў.

Пытаем: — каму патрэбная такая работа?

М Х.

Апека над мацярынствам

Штораз больш віддаць апеку над мацярынствам. У апошнім перыядзе ў Такарах, будынак у якім раней была казарма, падрыхтоўваецца на новы радзільны дом. Будзе гэта чацвёрты такі дом у Семятыцкім павеце па Мельніку, Драгічыне і Градзіску

Апрача таго ў Семятыцкім павеце ёсць ужо каля 13 акушэрных пунктаў, якія дагэтуль зусім ліквідавалі бабак і знахарак.

Пад адрасам ПЗЛ у Бельску

Вёску Пілікі ў Бельскім павеце абслугоўвае пісьманосец з паштовай установы ў Петрыкаве.

Гэты пісьманосец вельмі дрэнна выконвае свае абавязкі. Жыхары Пілік гавораць, што ён з неахвотай прымае падпіску на газеты. А калі прыме, то незаўсёды прыносіць падпісаныя газеты. Дрэннае выконванне працы гэтым пісьманосцам знеахвоціла некаторых жыхароў Пілік да падпісвання «Нівы».

Звяртаем увагу ПЗЛ у Бельску, каб зацікавіўся працай гэтага несумленнага пісьманосца.

(в і а)

БЕЛАСТОК

Восень у Парку.
Фото — В. Коссакоўскі

Пажар — гэта самы грозны злодзей

Пажар — гэта самы грозны злодзей. Дзеля таго, каб у кожны момант, на выпадак няшчасця, хутка запабегнуць яму — у Семятычах грамадскім працоўным абавязацельствам пабудавана пажарнае дэпо на суму 60 тысяч злоты. Да таго, таксама грамадскім працоўным абавязацельствам і з добраахвотных складчын, будуецца водаёмішча ўмяшчальнасць якога складае 120 кубаметраў вады.

Варта і іншым мястэчкам і вёскам пайсці за прыкладам Семятыч. Факт, што без вады, самыя пажарнікі — нічога не зробяць.

І. Р.

Клеймуем п'яніц

Заходжу ў Прэзідыум ГРН Залукі, Беластоцкі павет, каб паразмаўляць са старшынёй Прэзідыума, Аляксандрам Чапелям, а тут усе памяшканні пустыя Рэферэнт па справах закупак далажыў мне, што старшыня пайшоў па службовых справах на вёску і да 3-цяй ужо не вернецца Задумаў я знайсці яго

Уваходжу ў краму ГС, гляджу на прылаўку, стаіць гарэлка з закускай (некалькі бутэляк стаяла ўжо пустых), а побач даволі вялікая кампанія Сярод падхмеляных хістаецца, амаль непрытомны, замарочаны гарэліцай, старшыня А. Чапель. Прадаўшчык відаць нават занепакоіўся, калі я ўвайшоў у краму, бо зараз пачаў нібы праганяць п'яніц, але гэта не памагло. Чапель балбочучы нешта незразумелае запрашаў мяне да гарэлкі. Не магу перадаваць, што гаварыў Чапель Словы, якімі карыстаўся — не надаюцца да друку. І так нічога не скарыстаўшы, паехаў я ў Валілы. Пасля больш - менш двух гадзін, ізноў сустрэўся з Чапелям. Відаць ішоў дахаты. Ішоў хістаючыся і затрымоўваючыся крок за крокам, то ізноў ляцеў кулём ад плоту да плоту, а за ім шумлівай грамадою беглі дзеці: смяяліся, крычалі, падскаквалі, а з вокан і панадворкаў узіраліся старэйшыя ківаючы галовамі.

Аказваецца, што Чапель п'е штодзень і, калі хто мае якую-небудзь справу — то не шукае старшыню ў Грамадскай радзе, а ў краме. За гарэлку грам. Чапель усё зробіць.

Хачу паставіць пытанне членам Грамадскай рады ў Залуках і тым, якія выбіралі Чапеля на старшыню: Дакуль будзеце глядзець на гэтае відовішча і абыякава адносіцца да паводзін Чапеля, які ганьбіць даную яму пасаду і ўсю вёску?

(АО)

АЛЯКСАНДАР ОМІЛЬЯНОВІЧ

(Партызанская хроніка) (3)

Адбылася апошняя падрыхтоўка і экзамены, якія ўсе здавалі на выдатна. Пяцёх маладых, на ўсё гатовых разведчыкаў было ўжо абучаных.

Штаб рыхтаваў абсталяванне. Абучанай групе прызначана дзве вялікага абсягу радыёстанцыі, кожнаму новы аўтамат і наган, вялікі запас боепрыпасаў, гранаты, фінкі, штабныя карты, компасы і г. д. У паходныя мяшкі ўкладзена 50 магнітных мін, цэлыя пачкі чыстых «аўсвайсаў» пашпартаў і пасведчанняў ужываных і выдаваных нямецкай адміністрацыяй на тэрыторыі Беласточчыны. Апрача гэтага ўзялі з сабой штацкае і вайсковае адзенне і 150.000 марак.

Адпраўленне і пасадку вызначана на адну з бліжэйшых начаў. Кожны чакаў гэтага з нецярплівасцю Тым часам радыёстанцыя, якая мела сувязь з усімі партызанскімі злучэннямі, шыфрам паразумелася з камандзірам, так званага, Брэсцкага партызанскага злучэння, палкоўнікам Сікорскім. Дамоўлена з ім месца, дату і гадзіну пасадкі дэсанта. Штаб палкоўніка Сікорскага пацвердзіў прыняццё інфармацыі перадаючы патрэбныя даныя аб мейсцы размяшчэння вогнішчаў і г. д.

У пэўны вераснёвы дзень у адным з пакойчыкаў пры Комсомольским Переулке сабралася пяцёрка разведчыкаў разам з абсталяваннем. Усе былі ўсхваляваныя, ведалі, што ўжо наступілі апошнія хвіліны іх знаходжання ў штабе, што заўтра будуць ужо далёка адгэтуль.

У пакой увайшоў Панамарэнка, Прытыцкі і адзін афіцэр, прозвішчам Хмельцоў, які быў апякунам іх групы.

Панамарэнка чула паглядзеў на сабраных, усе глянулі на яго.

— Сёння, таварышы, надыйшоў дзень вашага адпраўлення на выкананне баявога задання — пачаў. — Якое заданне — вы добра ведаеце.

Тут камандзір яшчэ раз коратка прыпомніў папярэдня абмеркаваныя на курсе заданні і адвярнуўся да вялізнай карты на сцяне.

— Адпраўляецеся найбольш за гадзіну Тут, у гэтым месцы — паказаў пальцам на зялёную пляму лесу і балот Палесся — будзеце скінуты на парашутах. Прымуць вас партызаны палкоўніка Сікорскага, а далей так, як ужо дамоўлена — прабрацца на Беласточчыну, арганізаваць там работу, весці ўсебаковую разведку.

— Ваша група — гаварыў далей Панамарэнка — будзе мець назву: Спецыяльная дэсантная група НКГБ — БССР «Дальные». Вашым камандзірам прызначаны прысутны тут маёр Іван Нікалаевіч Хмельцоў. Жадаю вам, таварышы, поспехаў, каб пасля перамогі ўсім сустрэцца ў Маскве. Не забывайце, што ідзеце на барацьбу супроць лютага, хітрага і бязлітаснага ворага.

Панамарэнка падыйшоў да кожнага, горача пацiснуў рукі яшчэ раз жадаючы ўсяго найлепшага.

Пабралі рэчы і паходныя мяшкі, выйшлі на панадворак, і пагрузіліся ў закрытую машыну. Праз шчылінкі заслоненых вокан, хутка едучай машыны развітваліся вачыма з вуліцамі Масквы, з людзьмі, што заставаліся на свабоднай зямлі. Неўзабаве праехалі вуліцы Масквы і апынуліся на Унукаўскім аэрадроме. Чакаў іх тут «Дугляс» у які ўжо закончвана грузіць доўгія круглыя мяшкі боепрыпасаў, дынаміту, лякарстваў і іншага вайсковага абсталявання прызначанага атрадам палкоўніка Сікорскага.

Самаход павярнуў дугою і спыніўся ля ангара. Разведчыкі ўвайшлі ў сярэдзіну, дзе двух чалавек з экіпажа аэрадрома склалі ім парашуты. Адбывалася гэта хвіліну. Пара ісці ў самалёт.

Цудоўны вераснёвы дзень набліжаўся к канцу. У паветры лёталі доўгія ніткі бабінага лета.

Чырвоны захад неба варажыў пагоду.

Група разведчыкаў з парашутамі вышла з ангара і набліжылася да самалёта. Камандзір групы, маёр Хмельцоў, першы па драбінцы пайшоў у сярэдзіну. Валодзька схіліўся нібы штосьці папраўляючы ў боце і даткнуў пальцамі апошні раз свабоднай совецкай зямлі, пасля хутка адхіліўся, яшчэ раз паглядзеў навокал і з нейкім дзіўным прыгнятаючым пачуццём палез у сярэдзіну самалёта. Інструктар, які меўся праводзіць іх аж да мейсца парашутнай пасадкі ўвайшоў апошнім. Экіпаж быў на мейсцах. Адставілі драбінку, зачынілі дзверчыкі. Роўна зароў правы, потым левы матор, задрыжэлі жалезныя сцены. Лётчык вывеў машыну на старт. Усёй моцай зараўлі маторы, самалёт бег усё хутчэй і хутчэй па бетоннай паласе, колькі разоў падскочыў і павіс у паветры.

У кабіне было ціха. Старт, прымацаваныя парашуты прыпаміналі абучэнні, толькі, што пасля гэ-

Бараніце нас перад такімі людзьмі...

Хай толькі пакажацца ў вёсцы нейкі незнаёмы чалавек, а да гэтага з фотаапаратам — тады вядома, што гэта нехта з рэдакцыі і да гэтага чалавека сходзяцца людзі, каб паскардзіцца і расказаць пра сваю крыўду — яны вераць у сілу друкаванага слова. Вераць у тое, што да іх нехта прыходзіць, як прыяцель, каб ім дапамагчы. Скаргі свае пераважна заканчваюць словамі: — вы нас бараніце перад такімі людзьмі... А што гэта за людзі?...

* * *

Прыязнай усмешкай дзядзька запрасіў мяне па дарозе сесці на воз потым, нічога не гаворачы, выняў з-за пазухі кавалак хлеба, разламаў на палавіну і даў для мяне. Як-бы ведаў, што я яшчэ непаснедаўшы.

Толькі сыты галоднаму не спачувае...

— Вось бачыце, якая «мужыцкая доля» —пачаў дзядзька сам гутарку. Мы цэлы свет кормім і адзяваем. А нам ніхто не спачувае. — Я ўжо трэці раз па 15 кілометраў еду ў Нараў па попел пад жыта. Быў у пятніцу, і суботу, і сёння — у панядзелак, трэці раз ганю каня. Блізкі свет і не магу дастаць. Кожны раз там стаіць каля 200 фурманак і людзі чакаюць, а складовага няма, дзе ён? Едзе ў Канаду і мае некалькі дзён водпуску.

— Хай едзе, — кажа дзядзька — Бог з ім, але ці ў Нарве няма ўжо чалавека, каб яго заступіў. Але ПЗГС пра гэта не клапоціцца. Яны грошы прымаюць, выдаюць квітанцыі ў склад і выконваюць планы. Што ім больш трэба, — Прашу складовага — кажа далей дзядзька — Сярожа браток — выдай мне «попел» дык я ўжо трэці раз прыехаў. А Сярожа залажыўшы рукі на зад усміхаецца.

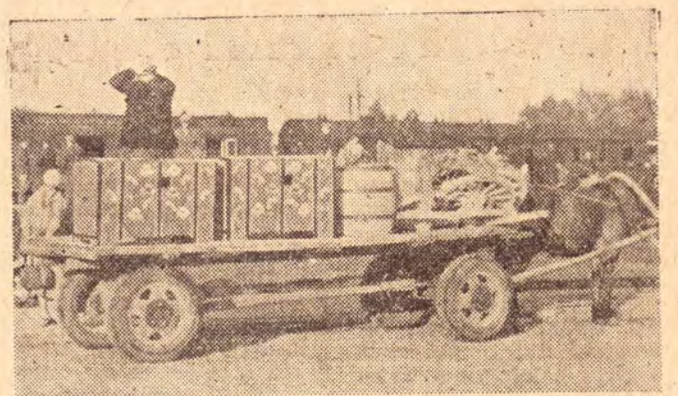
— Нічога не будзе — кажа — я ў водпуску...

Вы нас бараніце перад такімі людзьмі — закончыў дзядзька.

* * *

...Свежы, чорны, духмяны, вясковы хлябок... Але ты, браток Сярожа мусі ніколі галодны не быў?...

І. РЫБІНСКІ.

Кожны чацвер у Бельск прывозяць з Гайнаўкі, Белавежы і іншых аколіц куфры, бочкі, колы і іншыя вырабы хатніх майстроў Беласточчыны.

Фото — І. Р

Гэта не сход

Калі змрок ахутваў вёску Новакорніна, вялікая група людзей накіравалася ў найбольшую залу школы. Адчувалася, што сход будзе бурны, шумлівы. Зайшлі ў школу, укруцілі электрычную лямпу над сталом, старшыня Прэзідыума ГРН, Сяргей Шпілька адкрыў сход і сказаў на што ён скліканы. Не паспеў скончыць сваю прамову, а да стала ўжо новакорнінцы сталі ціснуцца адзін за другім і гаварыць аб сваіх цяжкіх жыццёвых справах. Зрабіўся шум, галгатня, хто хацеў гаварыў, кожны сабе крычаў, кожны дамагаўся ільготы ў падатках. Нельга было разабрацца. Хто наймацней крычаў — таго можна было зразумець.

Сяргей Шпілька і другія працаўнікі ўспакойвалі, хацелі, каб сход праходзіў арганізавана. Але дарма намагаліся. Асабліва многа прычыніўся да гэтага грам. Северанюк — даволі заможны гаспадар, які сваім крыкам і нецэнзурнымі словамі дамагаўся ільготы ў падатку.

Калі Северанюк стаў лаяць раднага Шварца дык хоць вушы затыкай. Перад жанчынамі брыдка было за яго самога, як за мужчыну. Вядома, раднага Шварца і інкасатара Філіповіча трэба было крытыкаваць, але не так, як гэта зрабіў Северанюк.

Удава Анна Аліферук і жонка Міколы Баўтручука доўга не маглі сказаць, што іх хвалюе, бо Северанюк і падобныя яму заглушалі ўсіх. Гэтыя дзве жанчыны мусілі перакрычаць усіх і слушна дамагацца ільготы.

Мэтай схода было вырашыць, каму слушна прызнана ільгота ў падатку, а каму не. Але сход прайшоў бязладна, без парадку па віне жыхароў Новакорніна і нічога не вырашана.

М. Х.

Ёсць цэгла, але не купіш

«Танны матэрыял» — пад такім загалоўкам у 27 нумары «Нівы» з 7 ліпеня г. г., змясцілі мы артыкул, у якім пісалі, што на водшыбе вёскі Залукі, Беластоцкі павет прыводзіцца ў дзеянне палявая цагельня. У апошніх днях жніўня гэтая цагельня дала ўжо першыя 15 тысяч штук цэглы. Некаторыя сяляне ўжо купляюць яе. Да зімы грам. Мінчук — уласнік цагельні, хоча выпаліць яшчэ 30 тысяч штук. Неўзабаве будзе працаваць ужо кафлярня.

Адно толькі дрэннавата, што грам. Мінчук падпісаў з Варшавай кантракт на 100 тысяч штук цэглы. На Беласточчыне так развіваецца будаўніцтва, штораз больш патрэбна матэрыялу, як у самым Беластоку, так і ў цэлым ваяводстве.

Ці пры такіх умовах трэба пасылаць цэглу ў Варшаву. Хіба не! Грам. Мінчук павінен прадумаць гэту справу і ўзяць пад увагу патрэбы мясцовага насельніцтва.

А. О.

Успаміны жывучыя ў Рагачах

Нядаўна прыйшлося мне пабыць у Рагачах (Семятыцкі павет). Гэтая вялікая і бедная вёска ляжыць паміж лясамі і пасёлкамі: Леваши, Мядзвежыкі і Баравікі.

Падчас вайны партызаны атрада Макарава і атрада імя Пархаменкі прыходзілі ў Рагачы за жыўнасцю. Уладзімір Бартнічук, Аляксандр Рышчук, Такаюк і іншыя дапамагалі атрадам і ўтрымоўвалі з імі сувязь. У 1944 г. пасля вызвалення нашай зямлі, партызанскія атрады вышлі з лясоў. Частка з іх пайшла далей на фронт, а частка разышлася да хат, да сваіх сем'яў. Бартнічук паехаў у Бельск, дзе паўстаў Камітэт Польскай Рабочай партыі (ППР) пазнаёміўся бліжэй з характарам новай улады і вярнуўшыся ў вёску сарганізаваў 7 - асабовую партыйную ячэйку. Пачаў дзейнічаць.

Разам з заснаваннямі народнай улады стала развівацца фашысцкае падполле, якое неўзабаве вырасла ў вялікія атрады бандытаў. Сарганізаваная ў лясах банда «Караля» стала наведваць Рагачы. Бандыты забіралі свіней, адзенне, білі людзей і выганялі ў СССР. Людзі з непакоем пражывалі кожную ноч.

У 1946 г. бандыты даведаліся аб існаванні ў Рагачах партыйнай ячэйкі, але ў выніку таго, што не ведалі членаў — наложылі на вёску некалькі сотняў тысяч злоты контрыбуцыі, якую сабралі да залатоўкі. Незадоўга разбэшчаная банда «Караля», пабіла палкамі і прыкладамі Паўлюка Чыркуна, Шурку Івановіча і некалькіх іншых, прыказваючы аднесці партыйныя білеты. Мужчыны пераcталі начаваць у хатах. На партыйныя сходы збіраліся ў кустах. Калі да Рагачоў дайшла вестка, што бандыты грабяць іншыя вёскі і забіваюць людзей, тады на сходзе ячэйкі вырашана сарганізаваць ОРМО.

Аднойчы ранíцай банда «Караля» нахлынула на вёску, напалі ў хаце аднаго з членаў партыі, Кастуся Матуевіча, забралі яго з сабой і замардавалі ў лесе. Прывід гэткай смерці павіс над усімі членамі партыі. Уладзімір Бартнічук парадзіўся з таварышамі і пасля таго некалькі асоб паехала ў Бельск, па зброю.

У Рагачах і навакольных вёсках паўстала 27 асабовая група ОРМО на чале якой, як камандзір, стаў Аляксандр Рышчук. Людзі крыху ўспакоіліся. Ноччу хадзілі па вёсках узброеныя патрулі. Некалькі ОРМО-ўцаў разам з міліцыянерамі хадзілі на далёкія патрулі.

Банды: «Караля», «Крэта», «Яскулкі» не раз яшчэ хадзілі вакол Рагачоў, аднак калі хацелі ўварвацца ў вёску — ОРМО-ўцы адстрэльваліся. І так праз некалькі гадоў Бартнічук, Аляксандр і Сцяпан Рышчукі. Аляксандр і Міхась Такаюкі і шмат іншых сялян з Рагачоў, Левашоў і іншых вёсак днём працавалі на полі, а ноччу ішлі бараніць жыццё навакольнага насельніцтва.

Прайшлі гады. Ліквідавана банды. Зброя ОРМО-цаў спачыла недзе ў магазінах. Спакойна працуюць людзі на полі, вечарамі чуваць народныя песні і вясёлыя зыкі гармонікаў.. Сярод людзей засталіся толькі ўспаміны аб тых, якія засланілі іх вёску ад смерці і знішчэння.

(а. о.)

тага парашутнага скоку ўжо не вернуцца ў зацішныя пакойчыкі на Комсомольским Переулке. Чакала іх новае, поўнае небяспек і цяжкасцяў партызанскае жыццё.

Самалёт закруціўся па-над аэрадромам і падаўся на захад. Валодзя глядзеў у акно. Пад самалётам узад уцякалі рознаколерныя дахі Масквы, на момант блиснулі вежы Крэмля і прамавугольнік Чырвонай плошчы, пасля ўсё засталося ззаду.

— Ну, яшчэ некалькі гадзін — думаў — і новыя абставіны, рэчаіснасць, сустрэча з ворагам, якога добра ведаў з фронта і з нядаўных выкладаў.

Каб не сустрэцца з нямецкімі начнымі знішчальнікамі, «Дугляс» ляцеў над самай зямлёй. Некаторыя закурылі. Ніхто не пачынаў гутаркі.

— Што так ціха, таварышы, — адазваўся інструктар — можа моліцеся? Трэба-ж неяк падвесяліцца.

Выняў з кішэні бутэльку каньяку, некалькі разоў стукнуў у дно, адкаркаваў і адзіная шклянка пайшла з рук у рукі. Павесялелі твары, пачалася размова, на момант забылі аб тым, куды ляцяць. Зацягнулі нейкую вясёлую песеньку, хтось пачаў расказваць жарты.

Раптам самалётам падкінула. Глянулі ў вокны, даляталі на лініі фронта — як вокам кінуць направа і налева віўся на зямлі вогнены вуж. Недзе ўнізе рваліся артылерыйскія снарады. Іх выбухі былі падобны да вогненных кустоў, кулямётныя серыі—бы тыя каляровыя пацёркі, узляталі ракеты. Дзе-ні-дзе відаць было палыхаючыя хаты і цэлыя вёскі. Відовішча жудаснае, агляданае з вышыні нагадвала дантэйскае пекла. Мішка штурхнуў пад бок Валодзю.

— Глядзі — там дзесьці ўнізе наша рота, можа якраз наступае.

Заглядзеліся на гэта зямное пекла і змоўклі.

Самалёт ляцеў ужо на вышыні каля 4 тыс. метраў. Унізе, у некалькіх месцах азвалася супрацьпаветраная артылерыя. У гору плылі цэлыя раі якбы нанізаных на шнур рознаколерных пацёрак. Потым на розных вышынях «пацёркі» лопалі, рассыпаючы злавесны букет агню. У гэтым своеасаблівым храстве было нешта страшэннае.

Недалёкія выбухі некалькі разоў ускалыхнулі машынай. Час-ад-часу дробныя асколкі барабанілі па блясе корпуса. Лётчык кідаў машыну вострымі паваротамі і дугамі, падалі ўніз то зноў ішлі ўгору аж дух адбірала і цямнела ў вачах. Маторы раўлі на ўсю моц і самалёт нёсся на захад. Нарэшце франтавое пекла засталося ззаду. Самалёт зноў апусціўся па-над самыя верхавінкі дрэў і ўжо без перашкод ляцеў да мэты. Парашутная пасадка мела адбыцца на Палессі, у лясах ля Брэста. Там знаходзіўся штаб палкоўніка Сікорскага і там адбываліся пасадкі.

Пасля пералёту над лініяй фронта ляцелі яшчэ даўжэйшы час, калі ўсіх падняў на ногі электрычны званок. Папраўлялі парашуты і паходныя мяшкі, прымацоўвалі зброю. «Дугляс» пайшоў вышэй. Другі раз зазвінеў электрычны званок. Камандзір стаў першым, заклаў на рурку выцягальную лінку. За ім зрабілі тое ўсе. Інструктар свецячы электрычным ліхтарыкам яшчэ раз кожнага агледзіў ці ўсё ў парадку. Званок зазвінеў трэці раз. Ужо недалёка. Кожнага ахоплівала хваляванне.

— Глядзіце, там направа, унізе — крыкнуў інструктар — вось мэта нашага падарожжа.

Глянулі ў акно. Паміж чорным дыванам лясоў гарэла некалькі вогнішчаў, размешчаных накшталт літары Т. Самалёт закруціўся па-над палянай безупынна памяншаючы вышыню. Калі ўжо быў на якіх 500 метраў над ёю, над дзвярмі бліснула зялёнае святло. Інструктар піхануў дзверы. Пад крыламі самалёта плыла паляна з палыхаючымі вогнішчамі. У кабіне выў халодны струмень паветра. Святло над дзвярыма замігцела.

— Ну, бывайце, таварышы, усяго добрага!

Скакалі галовамі ўніз у цемень ночы на віднеючыя вогнішчы.

Ноч была пагодная. Апускаліся непадалёк адзін ад другога. Самалёт яшчэ раз закруціўшыся пачаў скідаць на парашутах мяшкі з амуніцыяй і абсталяваннем. Яшчэ мінута — і адляцеў на ўсход, да свабоднай совецкай зямлі.

Адзін з парашутыстаў ці то ад кан'яку, ці то ад празмернай адвагі, на цэлы голас зацягнуў: «Шырака страна мая радная», але камандзір дэсантнай групы сакавітай лаянкай уціхамірыў аматара спеву.

Зямля набліжалася і расла ў вачах. Чорны дыван лесу быў усё бліжэй і бліжэй. Валодзя да болю вачэй узіраўся ў змрок, ля палыхаючых вогнішчаў круцілася некалькі чалавек. Усю ўвагу звярнуў на пасадку, здавалася яму, што ляціць на лес, пацягнуў за шнуры парашута. Памыліўся. Уляцеў у нейкія невысокія кусты і нарэшце ботамі ступануў у мох. Побач лёгка садзіліся другія таварышы. Няўдачлівы спявак кепска пакіраваўшы шнурамі парашута павіс на дрэве. Мішка вызваліўшыся ад свайго парашута маланкаю ўзлез на раскідзістую яліну, прарэзаў шнуры і парашутыст скаціўся ўніз. Уся шасцёрка была на месцы. Дзесці недалёка павінны былі быць партызаны, якія мелі іх забраць да сябе.

Здалёку, дзесь ад зарыва вогнішчаў чуліся чалавечыя галасы, іржалі коні і з запалам іграў гармонік. Што гэта такое? — думалі.

(Працяг будзе)

Мой любімы паэт

Кожны з нас з прыемнасцю ўспамінае мінулае, вяртаецца да гадоў дзяцінства і тут — перад вачыма ўзнікаюць усе лясныя сцяжынкі, якія мы любілі наведваць яшчэ ранняй восенню запунсавелыя лугі і г. д.

Успамінаецца школа. Высокі, белы будынак. Настаўнікі. Сябры і сяброўкі са школьнай лаўкі. Застаюцца таксама назаўсёды ў памяці ўлюбёныя паэты і пісьменнікі, іх лепшыя творы.

У школе больш за ўсё я любіў паэзію. Сэрца маё чула ў ёй больш красы чым у прозе. Хаця, напрыклад, «Дрыгву» і трылогію «У палескай глушы» Я. Коласа я чытаў па некалькі разоў будучы яшчэ ў шостым класе. Вучыўся я добра. Многа чытаў, выкарыстоўваючы ўсе вольныя хвіліны ад працы ў гаспадарцы маіх бацькоў, а таксама святочныя дні. У дома не было кніжак. Мне пазычалі іх добрыя настаўнікі з Барысюкі і Ласінкі. І вось памятаю аднойчы ў скромнай бібліятэцы настаўніка Г. Каролькі натрапіў я на зборнік твораў Паўлюка Труса. Мяне ён вельмі зацікавіў. Мо' таму, што аб Трусу я нічога да таго часу не ведаў? Здаецца, гэта былі выбраныя творы, выдадзены ў 1934 ці ў 1940 годзе. Добра не помню. Хопіць сказаць такі факт, што паэма «Астрожнік» спадабалася мне на столькі, што я яе вывучыў зараз-жа на памяць і ўмеў па-школьнаму імправізаваць.

Але цяжка было мне тады зразумець усю красу паэзіі Паўлюка Труса, выдатнага беларускага паэта і грамадскага дзеяча 20-х гадоў.

Будучы ў вясковым бібліятэчным пункце ў Гарадзіску я ўбачыў тут зборнік твораў Труса, узяў яго дамоў і прачытаў «па-новаму», стараючыся зразумець глыбей творчасць паэта.

Пастараюся падзяліцца, хаця ў вельмі агульным нарысе, сваімі скромнымі ўвагамі і ўражаннямі аб маім любімым паэце, якога пакахаў я так шчыра, як ён кахаў сваю радзіму, дбаў аб яе культурнае і гаспадарчае развіццё.

Трус глыбока зразумеў перамены, якія прышлі з Вялікім Кастрычнікам і шчыра вітаў палымяным паэтыцкім словам усіх тых, хто ішоў насустрач гэтым пераменам, заклікаючы адначасова да актыўнай перабудовы культуры і гаспадаркі сваёй роднай краіны.

У сваіх агітацыйных вершах паэт звяртае вялікую ўвагу на вёску, ведаючы, што там перадусім цяжка пабудаваць новы лад. Нічога дзіўнага, ён нарадзіўся ў вёсцы, вырас у ёй, кахаў яе шчыра і добра ведаў сялянскае жыццё.

Ой, вёска, вёска пры гасцінцы!
Пад ціхі гоман вербалоз,
Яшчэ з гадоў свайго дзяцінства
Я пакахаў цябе да слёз!

— Піша паэт у 1942 годзе ў вершы «Я пакахаў цябе да слёз».

Вялікую роль адыйгрывае ў яго мове метафара. Як спрытна перапосіць паэт нашу думку ў мінулае, каб ляпей усвядоміць сабе сённешняе пры дапамозе, напрыклад, адухатварэння мёртвых прадметаў прыроды.

Вось, як гэта зроблена паэтам у вершы «Золак вясны»:

Мінулых дзён размытыя вадою
Дазорцы вольныя і сведкі — курганы
З туману цягнуцца, выходзяць грамадою
Пабачыць характво чаруючай вясны.

Курганы — сімвал мінуўшчыны, сведкі цемры і галечы, здзекаў і бязлітаснай эксплуатацыі бедных багатымі «выходзяць грамадою», каб «пабачыць харатво» новага, якое называе паэт «чаруючай вясною».

Трусу не была чужая вусная народная творчасць. Яшчэ ў дзяцінстве ён любіў слухаць, як моладзь па вечарынках спявала песні, а старэйшыя расказвалі казкі. Таму, у радзе яго вершаў адчуваем матывы народных песень. Гэта такія вершы як: «Ой, з-за горкі...», «Ой, у полі, за гарою», «Ой, у лузе пры даліне» і многа іншых. У іх вельмі характэрная артыстычная перапрацоўка вуснай беларускай паэзіі — простая сюжэтная аснова, зразумелая паэтычная мова і вобразныя сродкі.

У самым росквіце сваёй творчасці паэт піша паэмы. Лепшыя з іх — гэта: «Дзесяты падмурак», «Юны змаганец», «Астрожнік».

Паэма «Астрожнік» і «Юны змаганец» прысвечаны тэме грамадзянскай вайны. Яны расказваюць аб геаічнай барацьбе беларускай моладзі. Іх лірычныя героі — гэта героі барацьбы за Савецкую Беларусь.

У канцы нашых разважанняў аб Трусу можам сказаць адно, што гэта паэтычная індывідуальнасць, творчасць якой унесла ў беларускую паэзію, а лепш сказаць паглыбіла, новыя сродкі ўспрыняцця рэчаіснасці: умелае спалучэнне таго, што чалавек бачыць, з тым, што чуе яго сэрца.

Калі чытаем вершы Труса, нам здаецца, што мы ўсё самі перажываем ці ўжо перажывалі. А гэта важна.

МІХАСЬ КУРАШ
Гарадзіска, жнівень 1957 г.

Усякая ўсячына

У якіх краінах жанчыны пазбаўлены правоў

Як вынікае са справаздачы генеральнага сакратара Арганізацыі Аб'еднаных Нацыяў у 11 дзяржавах жанчыны не маюць выбарчых правоў.

Гэта значыць: у Швейцарыі, Ліхтэнштайне, Сан Марыно, Афганістане, Іране, Іраку, Іярданіі, Лібіі, Парагваю, Арабіі Саўдыйскай і Етэн. Абмежаваныя, выбарчыя правы маюць жанчыны ў Егіпце, Гватэмалі, Манако, Партугаліі і Сірыі.

Матацыклам на ваўкоў

Калгаснік Цітаў едучы матацыклам дамоў убачыў, што ваўкі напалі на стада авечак. Доўга не думаючы ён з найбольшай хуткасцю кінуўся на ваўкоў. Першы згінуў важака. Іншыя пачалі ўцякаць, але Цітаў кінуўся ў дагонку. Такім чынам палажыў яшчэ двух ваўкоў. Чацвёртага, які кінуўся на яго, — адагнаў нагою.

Культурная місія без заслонак

Англійскі міністр калоніі падаў да ведама, што на 859.000 афрыканскіх дзяцей у школьным узросце ў калоніі англійскай Танганіка, у Афрыцы, ходзіць у школу ўсяго 336.000. У Брытыйскай Самалі на 600.000 жыхароў ёсць усяго 17 пачатковых школ, у якіх вучыцца 1.290 дзяцей. Рэшта дзяцей не мае магчымасці вучыцца ў школе.

Так маецца культурная місія англійскіх імперыялістаў у сапраўднасці.

Небяспечная рыба

За найбольш небяспечную рыбу лічаць акулу. Гэта сапраўды страшная рыба. Акула даходзіць размерам да 11 м даўжыні, атакуе не толькі купаючыхся людзей, але і невялікія лодкі. Аднак ёсць яшчэ больш небяспечныя рыбы — раванкі. Жывуць яны ў рэчках Поўднёвай Амерыкі. Даўжынёй усяго 20—30 см.

Гэта рыба мае так вострыя зубы, што як брытвай адразае мяса разам з касцямі ў жывёліны ці чалавека, на якія трапіць у вадзе. Рыба гэта трымаецца стадамі, якія лічаць па некалькі сот, а нават тысяч штук. Гэткае стада атакуе і разрывае на кускі найбольшую жывёліну.

Выпадак ад ветру

У японскай сталіцы Токіё чатырох рабочых у прысутнасці многіх гледачоў, працавала на вежы тэлевізійнай станцыі. Неспадзявана моцны подзьмух ветру пераламаў вежу ў палавіне і работнікі панеслі смерць. Шмат прысутных жанчын памлела.

Смех лякарствам на бяссонніцу

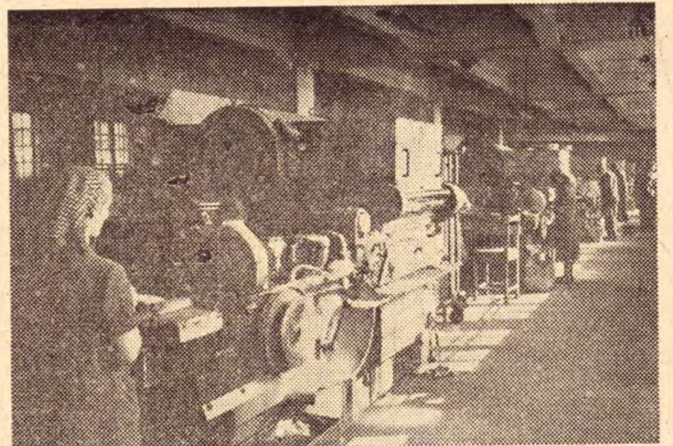
У арабскіх краінах ёсць такое зелле, насенне каторага арабы сушаць і таўкуць на парашок, які зажываецца як табаку. Зажыццё гэтага парашка выклікае нястрыманы смех. Гэты смех трывае вельмі доўга, а змучаны ім чалавек засынае.

Шаршні ў судзе

У Бразілійскім горадзе Эспрыто Санто, падчас судовага працэсу ў залу праз адчыненае акно ўляцеў рой шаршнёў. Усе прысутныя ў тым ліку і суддзя змушаны былі ўцякаць з залы. Незадоўга ўсе вярнуліся ў залу за выключэннем абвінавачанага, які выкарыстоўваючы суматоху «адляцеў» разам з шаршнямі.

Колькі хто мае зубоў?

У вялікіх жывёл мала зубоў. Так, велізарны марскі нарваль мае ўсяго 2 зубы, кіт — 60, слон — 6, а найбольш 10 зубоў. Чалавек, малпа, вол, сарна, авечка маюць па 32 зубы. Кролікі і зайцы — па 28. А найбольш зубоў мае слімак, язык каторага падобны да пілы і звінуты істужкай, а на ім шмат малюсенькіх зубоў — да 30.000. Агародны слімак мае іх 14.175.

Радомская фабрыка папяросаў вырабляе 49 мільёнаў папяросаў у дзень.

На здымку: фрагмент фабрычнага аддзела з машынамі да вырабу папяросаў.

Парады гаспадарам

Мор курэй

Найбольш небяспечнай курам хваробай ёсць мор. Ад гэтай хваробы гіне 90 прац. курэй. Заражаюць іх гэтым мікраарганізмы, так званыя, вірусы. Хворыя штукі маюць гарачку і «бегунку». Курыныя грэбені робяцца цёмначырвонымі. Хворыя штукі стаюцца соннымі, не хочуць есці, маюць апушчаны крылы і з дзюбы плыве слізісты раствор. Дыхаючы адкрываюць шырока дзюбы.

Хварэюць некалькі дзён і здыхаюць. Мор — гэта вельмі заразлівая хвароба. Нават вылечаныя штукі выдзяляюць доўга (некалькі месяцаў) яшчэ заразкі. Гэтыя заразкі ёсць таксама на яйках і мясе хворых курэй — даволі прадаць у другую вёску яйка ад хворай курыцы і ўжо можа ўзнікнуць эпідэмія.

Каб забяспечыць здаровыя куры ад мору, патрэбна хворыя штукі адзяліць і добра вычысціць і вышараваць гарачай вадою з лугам куратнік. Найлепш ужыць гарачую ваду з содаю ў такой прапорцыі: 20 дкг. соды «каўстычнай» растварaем у 1/3 літра перагатаванай вады і пасля мяшаем з 10-мі літрамі чыстай вады. Курам трэба даваць піць воду з 0,1 прац. дадаткам саліцылёвага квасу і 0,25 прац. сольнага квасу.

Куры, якія здохлі на мор, трэба спаліць або абліўшы нафтай глыбока закапаць. Хворыя куры найляпей зарэзаць, таму што іх лячэнне найчасцей не ўдаецца. А здаровым курам даць уколы (застшыкі) з індыйскай шчэпёнкі. Яна робіць арганізм устойлівым на мор на час 8—12 месяцаў.

Пасля гэтай шчэпёнкі куры праз 2—3 тыдні менш нясуцца.

Уколы найлепш рабіць восенню, калі куры добра кормяцца і не так інтэнсіўна нясуцца.

інж. Віталі Мірон

Куток гаспадыні

Марынады

Марынаваць можна розныя ягады, садавіну, гародніну, грыбы. Зімой яны могуць быць добрай закускай, іх можна падаваць да смажанага мяса і, нарэшце, выкарыстоўваць для салатаў і вінегрэтаў. Якасць марынаду ў многім залежыць ад якасці воцату. Асабліва смачнымі атрымліваюцца марынады, прыгатаваныя на вінаградным воцаце або сталовым, настояным на араматычных травах. Калі воцат моцны (6-працэнтны), яго трэба развесці напалавіну з вадой, пасля чаго дадаць соль, цукар, перац, карыцу, гваздзіку, мускатны арэх, лаўровы ліст, пракіпяціць усё гэта і ахаладзіць. Падрыхтаваныя фрукты або гародніну пакласці ў шкляныя слоікі і заліць ахалоджаным воцатам. Каб засцерагчы марынад ад плесні рэкамендуецца заліць яго тонкім слоем алею

ЯНКА ДУБІЦКІ

КАБАНЧЫК

(Апавяданне)

Падыходзіў поўдзень. Сонца пякло так, што нават і жаваранкі пахаваліся. Мы, — гэта значыць многа нас хлапчукоў, былі над рэчкай. Некаторыя купаліся, другія ляжалі ў халадку. Настрой ва ўсіх быў вялы. Нічога не хацелася рабіць. Так праляжалі мы з чатыры гадзіны.

У поле не хадзілі. Бацькі нас не бралі, таму, што мы пільнавалі сады, гусянят, курэй і інвентар. Апрача таго хадзілі мы на пасбішча па каровы. Сам пастух не мог-бы прыгнаць кароў з поля таму, што каровы разбегліся-б па шкодзе.

І так выляжаўшыся, пайшлі мы па каровы.

Вось і Зады — так звалі пасбішча. Аб Задах вяліся паміж старымі цікавыя гісторыі. На гэтым пасбішчы ў час Айчыннай вайны цягнуліся вялікія бaі. Тут Чырвоная армія разбіла вялікую калону танкаў, бронеаўтамабіляў. Гаварылі нават людзі, што адзін краснаармеец меў з сабой фільмавыя прылады і накручваў ён напэўна фільм. Але потым яго тут-жа забіла і ўсё згарэла.

Пасля вайны на Задах валялася многа патронаў, пораху, снарадаў і бомб. Час-ад-часу, то там, то тут хтось знайшоў залатую люльку, аловак, вечнае пяро і калі толькі лёгка стукнуў тым, чалавека разносіла на кускі. Бацькі нашы ведалі аб гэтым, але асаблівай увагі не звярталі. Як заўсёды, так і цяпер мы накіраваліся на месца бою. З гэтуль выносілі мы па кішэні добрых, цудам ацалеўшых патронаў.

— Эй, хлопцы, сюды! — раптам пачуўся крык Васі. Мы паглядзелі адзін на другога і асцярожна падышлі да Васі. Выглядваем з-за кустоў, Вася стаіць цэлы, а ў нагах яго ляжыць «кабанчык». «Кабанчыкам» звалі мы снарады. Яны былі такія цяжкія, што і ў пяцёх трудна было падняць.

— Бачыце, што знайшоў! — гаварыў Вася.

Мы пачалі аглядаць «кабанчыка», які быў сапраўдным кабаном.

— Калі толькі знайшоў, так зразу падумаў «выпароць» яго. «Выпароць!» — гэта значыла ўзарваць.

— Добра гаворыш — сказаў Алёша. — Па-першае мы зробім добрую работу, не будзе няшчасця, па-другое для нас будзе прыемна. Далей Алёша гаварыў у нейкім захапленні:

— Вось паўстане такі вобраз: гарыць агонь, ляжыць «кабан» і раптам... стоўб дыму і агню. А такі будзе ўзрыў, што...

— Хлопцы, як хочаце ўзарваць то рабіце цяпер, бо зараз-жа прыдуць каровы і тады... ведаеце — хтось там падказаў.

— Так хто бярэцца памагчы мне — сказаў Жорж, бяручыся за «кабана».

— А дзе-ж мы яго паложым, га? — запытаў Коля.

— Дзе? Я знаю! Каля дарогі расце дрэва. Вось там і паложым. Пабачыце як дрэва зваліцца — гаварыў Лявон. Так і зрабілі. Занеслі мы «кабана» пад дрэва, палажылі. Хутка нанасілі вялікую кучу галля і падпалілі, а самі, як мага хутчэй пабеглі ў зараснікі. Селі ў такім месцы, што агонь быў відны. Раптам... аж сэрца перастала на хвіліну біць, зза гары выехаў селянін. Ехаў ён памалу, не спяшаючыся і не прачуваючы нічога. Мы падубелі. А што, калі заб'е? Агонь ужо дагараў. Селянін быў штораз бліжэй. Вось-вось выраўняецца з дрэвам. Уладзік, што быў найбліжэй, крыкнуў селяніну:

— Эй, дзядзька -а-а, там снарад ля...

Не дакончыў. У гэты момант пачуўся страшэнны выбух. Здавалася, што зямля сама гэта паказала сваю сілу. На зямлю апускаўся пыл. Далёка, далёка параскідваны былі галіны. Калі ўсё сцішылася — пабеглі глядзець, што з селянінам.

І вось які малюнак прадставіўся. На тым месцы, дзе расло дрэва — была глыбокая яма. Далей у зарасніках стаяў воз з канём. Пад возам ляжаў і стагнаў селянін. Усё, аж страх глядзець, было пабіта, паломана.

Гэтае разбуранае вогнішча напамінала вайну. Хоць яна і пагасла, усё-такі, то тут, то там, выбухаў пламеньчык і паглынаў здаровыя кускі дрэва.

Бельск 1957

Рэгіструем экспанаты на выстаўку беларускага народнага мастацтва

Артыкул «Пакажам творчасць беларускіх мастакоў» з 33 нумара «Нівы» выклікаў сярод насельніцтва вялікае зацікаўленне. Мы атрымалі шмат лістаў і прапаноў. Між іншым прапанову распачаць у «Ніве» рэгістрацыю экспанатаў.

Выконваючы просьбу нашых чытачоў адкрываем куток, у якім будзем кожны тыдзень друкаваць прозвішчы тых, якія маюць экспанаты і хочуць, каб яны знайшліся на выстаўцы.

1. Надзя Гайдук — Беласток, можа даць на выстаўку крайку.

Хто дзе плоціць за шлюб і музыкантаў

У Беластоцкім ваяводстве не аднолькавыя абычаі наконт платы за шлюб і музыкантаў. Па правілу ў Сакольскім, Беластоцкім, Дубровскім паветах за шлюб плаціць малады, а ў Бельскім і Гайнаўскім паветах шлюб і музыкантаў аплачвае маладая, як гэта прынята называць.

М. Х.

Чаго яна плача

Лізу Карнілюк, сялянe Чыжоў (Гайнаўскі павет) часта бачаць плачучай. Чаго яна плача?

А вось чаго. Над ёю здзекваецца мужык Нікадор, родны сын, а асабліва нявестка Люба, якая часта б'е свякруху трапачкаю ад ільну. Аб гэтым усе ведаюць. Ведае і Прэзідыум ГРН і пастарунак міліцыі ў Чыжах і ніхто нічога не кажа, быццам так гэта ўжо трэба.

М. Х.

Новы брук у Рацьках

У вёсцы Рацькі (Гайнаўскі павет) быў вельмі дрэнны брук на вуліцы. Жыхары вёскі пастанавілі грамадскім чынам пабудаваць новую мастаўю. У гэтых днях яны ажыццявілі сваю пастанову.

М. Х.

Гал. рэдактар Г. ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA"

Adres redakcji: Białystok ul. Manifestu Lipcowego nr. 25 tel. 25-89. Organ Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Polsce z siedzibą w Białymstoku. Wydawca RSW „Prasa" Redaguje Kolegium

Warunki prenumeraty
Miesięcznie — 2.40 zł
Kwartalnie — 7.20 zł.
Półrocznie — 14.40 zł
Rocznie — 28.80 zł

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje PKWZ „Ruch" Warszawa.

Należność za prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO I-6-100024 PKWZ «Ruch» Warszawa

BZG T-12

Мы не хочам курыць у газеце

— піша селянін з Сакольскага павета

Амаль кожны чалавек курыць. Адны кураць папяросы, іншыя люльку, а іншым найлепш смакуе скручаная з махоркі папяроса.

Сяляне нашых беластоцкіх вёсак сеюць шмат махоркі, якую адстаўляюць на закупачны пункт, але пры тым пакідаюць крыху сабе на курэнне. Толькі бяда ў тым, што няма нідзе папяроснай паперы — гэтак званай бібулкі. Нейкая «надзвычайная галава» відаць дайшла да вываду, што ўсе павінны купляць папяросы.

Селяніну няма лепшага курэння, як скручаная ім самым папяроса з самасейкі. Дзеля таго па сённяшні дзень людзі на вёсках кураць у газетах і іншых паперах. А гэта-ж так шкодзіць здароўю, асабліва шкодная друкарская фарба. Чалавек можа захварэць ракам лёгкіх, горла, сухотамі і іншымі хваробамі. Калі нашы ўлады будуюць у вёсках медпункты, дбаюць аб здароўі — то чаму з другога боку заплюшчваюць вочы на тое, што газетная папера на кожным кроку атручвае арганізм чалавека. Сяляне не адной вёскі і не аднойчы скардзіліся на гэта. Але, ці палепшала крыху? — Не! А дзі-ж то можна выкусціць гэта абы як? Ці-ж не ўлічыць гэткай скромнай патрэбы селяніна? Хіба знойдзецца крыху сыравіны на папяросную паперу — бібулку. «Была яна пры царскай уладзе, была пры санацыі, нават падчас акупацыі, дык павінна цяпер быць — гэтак кажуць сяляне». Праўда, мы з гэтым згодны.

Чытач з Сакольскага павета

Што цяпер робяць на вёсцы

«Ніва», вядомы табе дзедко піша, што ўжо лета прайшло і восень наступае. Людзі ў рабоці стараюцца, бо дзень малы. Дабро то трэба сабраць, каб зімою было што есці. А на зіму зноў трэба жытко пасеяці, каб на другі год было чаго чакаці.

Работа награмаджаецца. Селянін не ведае за што ўхапіцца. Трэба і малаціць і гараць і бульбу капаць. Сабралася ўся работа да купы. А яшчэ для жонду кантыгент трэба здаці.

Абы восень цёплая была, то селянін усю работу зробіць. Бульба трохі селяніна затрымоўвае, бо ён яе шмат садзіць. Але-ж з яе найлепшы пажытак мае. І кантыгент аддасць і кабанчыка ўкорміць, каб саланінка была і пабольш жыру дала. А як саланінка тлуста, то і бульба нічога сабе.

Усе мы жывем пажываем і бульбу з саланінкай паважаем. А чайку пап'емо і сыты будземо.

Дзедко Васілюк

Хочам вучыць дзяцей беларускай мовы

Апошнім часам у Ваяводскі Аддзел асветы ў Беластоку прыйшло два лісты. Змест іх не многа розніцца.

Першы ліст ад жыхароў вёскі Слохі - Анапольскія ў Семятыцкім павеце, другі ад жыхароў вёсак Бацікі Сярэднія і Бліжэйшыя ў Семятыцкім павеце.

Варта падаць поўны тэкст хоць аднаго ліста.

«Мы, жыхары вёскі Слохі-Анапольскія, звяртаемся з просьбай да Аддзела асветы, каб увесці ў нашую школу навучанне беларускай мовы, як прадмета, пачынаючы ад 1957/58 г. Хочам, каб нашыя дзеці пазналі сваю родную літаратурную мову, умелі літаратурна гаварыць і пісаць, а таксама каб пазналі гістарычныя дзеі беларускага народа.

Чакаем на прыхільнае ўладжанне нашэйшай просьбы»

17 подпісаў жыхароў Слох - Анапольскіх

Другое паданне падпісала 25 жыхароў вёсак Бацікі Сярэднія і Бліжэйшыя.

- Брава, жыхары Слох-Анапольскіх, Бацікаў Сярэдніх і Бліжэйшых. Вашы дамаганні слушныя і гэта доказ, што Вам, як беларусам блізкае і дарагое сваё, і што Вы любіце сваіх дзяцей.

Чутны подых зімы

Мы атрымалі некалькі лістаў ад нашых чытачоў з Гайнаўскага, Бельскага і Сакольскага паветаў. Пішуць яны, што дзеці іх скардзяцца на холад, які пануе ў школах. Яшчэ дагэтуль не ўсе школы забяспечыліся апалам на зіму.

Становішча ўсё халаднейшае. У неапаленым пакоі цяпер ужо цяжка высядзець. Таму прыпамінаем, што зіма не за гарамі.

Абавязкам настаўнікаў неадкладна звярнуцца ў прэзідыумы ГРН і як найхутчэй забяспечыць школы апалам.

Загадчыкаў школ, якія маюць цяжкасці з уладжаннем апалу, просім напісаць аб гэтым у рэдакцыю. Пастараемся дапамагчы.

29.090 зл.

Як паведамляе Галоўнае Праўленне БГ-КТ на Выдавецкі фонд уплачана ўжо 29.090 зл.

Звяртаемся далей да нашых Чытачоў, якім дарагое беларускае слова надсылаць добраахвотныя складчыны на Выдавецкі фонд на Конто ПКО № 12-9-165 у Беластоку.

ПАДЗЯКА

У 35 нумары нашага часопіса (з 1 верасня 1957 года) мы змясцілі нататку пад загалоўкам «Аб бяздушнасці і бюракратыі пішуць гаспадары вёскі Сушча».

І вось нядаўна атрымалі ліст ад нашага чытача, які піша: «Дарагая рэдакцыя, вельмі дзякую за інтэрвенцыю адносна справы, аб якой я пісаў да Цябе, што лясная ўстанова ў Герасімове не выплачвала належных нам грошай і адначасова паведамляю, што пасля інтэрвенцыі на працягу трох тыдняў грошы мы атрымалі. Ад імя цэлай вёскі складаю сардэчную падзяку».

МІХАСЬ ГРЫКО
Сушча
Беластоцкі павет

Па слядах нашых артыкулаў

Справа школы ў Снежках і Сасінах наладжана

У 37(81) нумары «Нівы» мы пісалі аб школе ў Сасінах і Снежках.

У адказ на наш артыкул Аддзел асветы ВРН у Беластоку піша да нас, што справа школы ў Сасінах і Снежках наладжана. Настаўнікі ўжо вучаць дзяцей.

Калі будзе пабудавана дарога да вёскі Быстрэ — дзеці з вёскі Сасіны будуць вучыцца ў школе Собятына, а тады школа ў Сасінах будзе непатрэбная, таму, што ляжыць яна ўсяго 2 кіламетры ад новай школы.

Ад некалькіх месяцаў на гэтым пляцу ў Семятычах, ляжаць звезеныя будаўнічыя матэрыялы на пабудову медпункта.

— Як доўга будуць ляжаць? — пытаюць жыхары Семятыцкага павета. Фото — І. Р.

Голас моладзі з Дэнісак

Дарагая «Ніва» парадзь нам, пакрыўджаным дзяўчатам што рабіць. Мы, як дзяўчаты, вельмі любім выйсці вечарам пагутарыць аб сваіх справах, аб падзеях у працы, навукы, а часта любім паспяваць, але страшна нам выходзіць увечары, бо хлапчукі, такія па 14—15 гадоў, табунам набягаюць і ганяюць нас абліваючы вадою, што аж мокрыя прыходзім у хату, а да таго свецяць ліхтарамі ў вочы.

Самым галоўным правадыром гэтай шайкі з'яўляецца Анатоль Анішчук і яго дапаможнік, Віктар Дудзіч. І такія маладыя хлапчукі, а ўжо якія хуліганы, а што будзе, як падрастуць?

АД РЭДАКЦЫІ.

Вельмі добра, што Вы нам напісалі аб гэтым. Надта сумны факт, што маладыя хлапчукі гэтым займаюцца. Саромцеся Анатоль Анішчук і Віктар Дудзіч, саромцеся за сябе, за ўсіх сваіх сяброў - равеснікаў, што праз вас нехта церпіць. Брыдка паводзіце сябе. Вы, маладыя хлопцы, павінны дбаць аб свой аўтарытэт. Няхай людзі замест лаяць, наракаць, а неаднойчы плакаць за Вас і тыкаць пальцамі, як на хуліганаў — пахваляць. Але на пахвалу трэба заслужыць.

Рэдакцыйная пошта

ГРАМ. ЯНУК ЕВЕЦ — БЕЛЬСК: — «Чытаючы «Ніву» заўважыў розныя парады. Таму вельмі прашу парадзіць, чым лячыць памідоры, каб не гнілі ў гародзе.

Пасадзіў я 45 кустоў памідораў. Вырваў 3 плады і кожны з іх адважыў. Першы важыў — 75 гр.; другі 81 гр і трэці — 140 грамаў. Шкада, калі такія плады гніюць. Суседзі таксама скардзяцца, што ў іх гніюць памідоры.

Так яшчэ раз прашу парадзіць мне ў гэтым, каб на другі раз ведаць, як забяспечыць памідоры ад гніцця.

АДКАЗ:

На пладах памідораў паяўляюцца хваробы, якія зніжаюць плёны памідораў. Папулярнай хваробай з'яўляецца зараза бульбы (зараза земнячана). Гэта хвароба асабліва развіваецца пры халоднай і дажджлівай пагодзе. Лісці ахопленыя гэтай хваробай жаўцеюць, пасля робяцца карычневымі. Потым гэта хвароба пераходзіць на плады. На пладах памідораў паяўляюцца таксама карычневыя плямы.

Гэту хваробу можам знішчыць апырскваючы памідоры тры разы 1-працэнтным бардоўскім растворам. Першае апырскванне трэба правесці ў канцы месяца чэрвеня або на пачатку ліпеня, а другое і трэцяе апырскванне — даць у тры тыдні пазней.

Другім спосабам знішчэння хваробы з'яўляецца вырыванне хворых пладоў.

Другой хваробай памідораў з'яўляецца таксама чорная плямістасць пладоў. Пры гэтай хваробе лісці памідораў пакрываюцца цёмна - карычневымі плямамі, якія пасля пакрываюць усю лістату. Калі на кусціку памідора з'явіцца лопнуўшы плод нападае на яго хвароба. Знішчаем гэтую хваробу, абрываючы заражанае лісце і памідоры, або апырскваючы 1-працэнтным бардоўскім растворам.

Прымяняючы такія сродкі абаронішча памідоры ад гніцця.

Інж. Р. АДІ МІРОН.

*

УЛАДЫСЛАЎ ЛЯУКОВІЧ, пав. Кросна Оджанскае, ваяв. Зялёна Гура. — Беларускай настаўніцкай студыі няма, ёсць толькі пры Настаўніцкай студыі ў Беластоку Аддзел беларускай філалогіі. Падаем адрас: Zaoczne Studium Nauczycielskie w Białymstoku, ul. Mickiewicza 2 .(filologia białoruska).

Развязка адгаданкі з 33 нумара «Нівы»

Адна лінія аддзяляе гадзіны: 11, 12, 1 і 2; другая лінія аддзяляе гадзіны: 3, 4, 9 і 10, а таксама: 5, 6, 7, і 8

У кожным адрэзку выносіць па 26

Кніжныя ўзнагароды атрымалі:

1) Аля Асіпюк — Бельск - Падл
2) Пеця Петручук — Гайнаўка
3) Павал Грыгарук — Трасцянка, Гайнаўскі павет.
4) Уладзімір Дарашкевіч — Меляшкі, Беластоцкі павет,
5) Канстанцін Белюк — Сідэрка, Сакольскі павет
6) Віталі Кішкель — Крынкі, Сакольскі павет,
7) Янка Сасноўскі — Кашалін
8) Раіса Зубоўская — Семятычы.
9) Лявон Грыцук — Беласток
10) Алесь Альхоўскі — Гайнаўка

Узнагароды высылаем поштай.

У нашых барах і рэстаранах часта апрача гарэлкі нічога няма...

(З друку)

— Я прасіў моцнага чаю і кусок хлеба.

Фатальныя памылкі

Калі чалавек мае добры настрой, літроўку гарэлкі і фунт каўбасы — тады непатрэбныя трэлі салаўя, а субяседнік пажаданы. Вось і я ў пошуках гэтага субяседніка зайшоў да сябра, выклаўшы на стол прынесенае — гарэлку і каўбасу і заахвочваючы зацягнуў «бывалі дні вясёлыя»... Сябра паглядзеў на мяне з дакорам як служыцель культа, потым махнуў рукою якбы перакрэсліўшы нешта ў паветры і сказаў: — Канец!

— Даражэнькі мой, яшчэ нічога не распачата, ні каўбаса, ні гарэлка — адказаў я, маючы на ўвазе непаразуменні.

— Канец з п'янствам, адляцелі халасцяцкія дзянёчкі — сказаў адкрыта сябра.

— Няйначай, ты надумаў ашчасліціць нейкую доўгавалосую — жахліва ўсклікнуў я.

— Я выслаў два лісты — адзін да нявесты з прапановай, а другі да сяброўкі з паведамленнем, што паміж намі ўсё скончана. Вядома, я не міністр Штраўс, які мае адначасова пяць каханак і кожнай з іх абяцаў, што ажэніцца, а нарэшце ажаніўся з дзяўчынай зусім другою. Я як чалавек са скромным заробкам меў толькі адну сяброўку і зрываючы з халасцяцтвам зрываю і з ёю.

Прыслухоўваючыся гэтай тырадзе я са спачуваннем стаў хаваць у кішэні ўсё, што прынёс і ў гэты момант ўваходзіць пісьманосец і падае сябру ліст. Сябра разарваў канверт і стаў чытаць, а твар яго выцягваўся як у Фернандэля, аж раптам схапіўся за галаву застагнаў, як ранены цюлень і падаючы на крэсла прашаптаў: — бычына гісторыя, я пераблытаў лісты.

І што? — пытаю хуценька, як хірург рыхтуючыся да аперацыі.

— Сяброўка піша, што прыедзе мяне да парадку. Перш пагаворыцца з нявестай, зменіць ёй андуляцыю, потым папераставіяе мэблю й мяне, калі не згаджуся на мірныя ўмовы з тым, што неадкладна ажанюся з ёю.

— І дзе тут выхад?

— Без поўкварты не разбярэш — сказаў я выймаючы ізноў з кішэні прынесенае. — Такому адэнаўэраўскаму міністру пяць каханак — як з гуся вада, а ты нявшчасны ў адной спадніцы заблытаўся.

Выпілі мы, сталі спяваць баявыя песні, а тут уваходзіць нейкая бландзінка з бюстам Брыджыд Бардо. Не паспеў я зрабіць да яе вока, а яна так і выставіла мяне за парог.

Гэтая рашучая бландзінка адзвычаіць сябра ад выпіўкі і свайго даб'ецца — няма сумнення.

І падумаць страшна, як можа паўплываць на лёс чалавека такая дробязь, як памылковае заадрасаванне ліста.

Дзядзька Лявонь

Вясковыя жарты

Выясніў

Гарадскі інтэлігент: — Я бачу, што цяпер у вас на вёсцы ёсць многа пераменаў і людзі якія адважныя сталі! Перад вайною, калі толькі надышла хмарка і загрымела, мужык кідаў усё ў полі і бег хавацца.

А цяпер пабачце, як змянілася ў вёсцы — пяруны ляскаюць, дождж лье, а мужык не баіцца і ходзіць па полі, як бусел...

Селянін: — Пастараюся вам гэта выясніць навукова. Перад вайною за панскай улады нашы мужыкі хадзілі ў лапцях, або і зусім босыя. Цераз гэтае нашыя ногі і мелі беспасрэдную стычнасць з зямлёю, вось у тых часах мы і пяруноў баяліся.

А цяпер, падумайце самі — ну чаго-ж баяцца? Наша народная ўлада абула нас усіх мужыкоў у новенькія гумовыя боты. А гумовыя боты ізалююць нас ад зямлі і таму мы не баімся ніякіх пяруноў.

КОРАНЬ

Вернасць

— Няма другой жонкі, якая была-б такая верная, як мая. Ужо тры разы ўцякала з нейкім мужчынай, але заўсёды да мяне прыходзіць.

Р.

ВЕЧАРНІЦЫ

(...стка другая)

Сядзеў манах і грэўся каля печкі,
У келлі больш нікога не было.
Чуць-чуць свяціў малы агарак свечкі
І марыў ён пра роднае сяло.

Сядзеў і думаў, што рабіць з сабою?
Адкуль чакаць на старасці дабра?
Як дрэнна жыць, барыкацца з бядою,
Калі няма праўдзівага сябра.

У вёсцы меў чаго душа хацела,
А тут з бяды хоць галаву таўчы.
Узяў яйцо без страху, бо сцямнела,
Давай яго на свечачцы пячы.

У той час па-ціху адчыніўшы дзверы
Вайшоў ігумен, стаў каля яго,
Глядзіць і вочам не дае аж веры,
Што-ж можа быць агіднее таго?!

—«Што робіш ты у пятніцу святую?!
Пячэш яйцо? Які з цябе манах?
За гэту выдумку праз це дурную
Не варт ты быць і дзень у тых сцянах!»

Спалохаўся манах і кажа ціха:
— «То чорт мяне скусіў на гэты грэх».
А чорт з-за печкі выскачыў як ліха
— «Няпраўда» — кажа — «я глядзець прыбег,

Што робіцца ў келлі па-крыёму:
Пякуць яйцо на свечачцы вагне,
Чаго мне бачыць не прыйшлось самому
А тут бяду ўсю валіць на мяне!».

Ва ўсім, што робім дрэннага мы самі,
На чорта звальваем усю віну.
Няма-ж людзей бязгрэшных паміж намі,
Іх не было і даўней — у старыну.

СІБІРАК.

Паслухала

Старая дзявіца малілася Богу:

— Божа — я сабе нічога не прашу — дай толькі маёй маці... зяця.

Прыслаў
ЯНКА СЦЕПАНЮК
Плёскі

Гэты папугай кагосьці мне нагадвае.

Рыс. — Д. П.

ЭПІГРАМЫ

РУКА - АГРЭГАТ

Усё падымае ўзяўшы ад алоўка!
Толькі далоню пашмаруй лапоўкай.

АБНІЖКА ПАДАТКУ

Урадзілі ў Грамадзе,
І прызналі кумам, сваякам і дзядзям...

КРЫКУНЫ.

Хлопалі ў далоні, крычалі: «Абнова»!
А цяпер бядоліць пачалі аднова...

РАДЫЕАКТЫЎНАЕ НАРАКАННЕ

Падумайце людзі зусім дрэнна дзела!
Рэактыўным пылам — дачка загрубела...

КОРАНЬ.

САТЫРЫЧНЫ МУЗЕЙ

— Спакойна, па чарзе!

ЭКСПАНАТ 3.

— У чым справа?

— Надрукаваў у «Газеце Беластоцкай» артыкул «Суходоліна ці Суха Доліна?». Вырашаючы праблему «Аб якой вёсцы думала Эліза Ожэшко пішучы «Дзюрдзяў» — ці аб той, якая ў БССР, ці аб той, якая ў нас» назваў беларускую мову «гаворкай».

— Ой ты, дзядзька Антанюк, за гэта варта цябе пасадзіць у шкляную пасудзіну, бо хоць яшчэ шмат хто так думае, аднак публічна не выступаюць. За цара аб гэтым гаварылі адны, за «паноў» другія, за дэмакратыі так гаварыць не выпадае. Пакуль што ідзі ў аддзел «Лінгвістыка» і займай полку «Беларуская гаворка ці беларуская мова?»

ЭКСПАНАТ 4.

— Здравія жалаю!

— А, з «Рускага голаса»?

— Так точна, маю чэсць прадставіцца — Беластоков.

— Ух ты, які ісціна рускі.

— Так точна. Маю чэсць далажыць, што ў Семятыцком районе Боратынец Рускі, гэта дзерэўня, сваім названіем напомінаючая о прэобладанні рускога насельніцтва. І па гэтому трэба каб дзеравенскіе бібліятэкі районов: Семятычэ, Бельск, Хайнувка, Сокулка, Беласток, атрымлівалі «Рускі голос», дабы жыхары маглі вывучаць родной язык. Прашчайце!

— Пастой, галубочак, ці не хочаш у нас паляжаць на полцы?

— Так точна, з прыемнасцю.

Ну вось, тады «Аддзел дэмагогія», полка «кантужаныя».

ЭКСПАНАТ 5.

— Я місіянер з «Нашага слова», завуць Б. Струм. Іду да вас з «Просвітаю», хачу каб вы ведалі, хто вы е. А вы е украінцы, а ваша мова не беларуская, а ліш північно-підляшскі говор. Так ведайце, хто вы е і...

— Добрэ, добрэ пане Струм далей ведаем, будзе так: дбайце про українські справы, арганізуйце... і т. д. Пакуль што ідзеце з сваею просвітаю, датрымоўваць кампаніі Беластокову, толькі не пабецеся (шкада не вас, а пасудзіны).

З КНІЖКІ ВОДГУКАЎ:

Пад адрасам «Газеты Беластоцкай» Каму, каму, а «Газеце» трэба разбірацца ў лінгвістычных справах.

Пад адрасам «Рускага голаса» — ...Ах, мілы барын, добры барын, чаго так нахальна лезеш у музей.

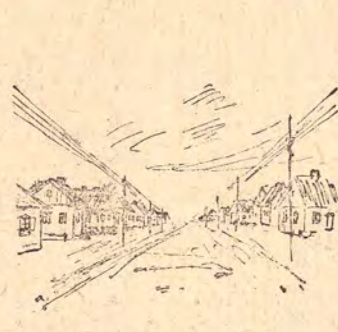
Пад адрасам «Нашага слова» —
...Хай жыве і пасецца вялікая і сама...
...Хай пасецца...
...Хай...

КРОПКА
(дырэктар)

АГАФОН АБРОТКА Ў МАСЦІСКАХ

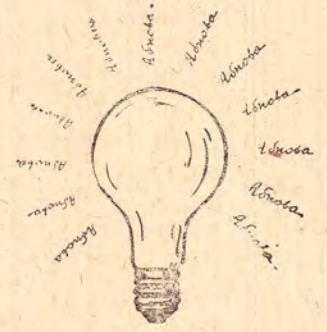
Гадоў 10 просяць людзі,
А павет усё марудзіць!...
Напісалі ліст кароткі:
— Прыедзь, памажы Абротка!...

Агафончык: — Здымкі гэты,
Шлю да старшыні павета,
— Будзьце добры, гляньце зблізка
Упамінаюцца Масціска...

Ужо 10 год мінае,
Усё лучына не згасае.
Драты электрычнай сеці —
Капцюхамі ў хатах свецяць!...

Таму людзі Масціскові,
Хочуць у вёсцы мець АБНОВУ!
— Няхай вокны зіхацяць —
Ясной лямпай ІЛЬІЧА!...

